

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ

„Kis adagban hatásos, nem kellemetlen ízű“ „Körödémon a legkedveltebb hashajtó viz“ „Hatásosabb mint a többi budai vizek“
Dr. Korányi tanár. Dr. Kézmárczky tr. Dr. Gebhardt tanár.

Kéretik a forrás használásakor mindég az egyedül helyes elnevezést FERENCZ JÓZSEF-keserűviz használni. Kapható a gyógyszerárakban és fűszerkereskedésekben.

5770 A széküldési igazgatóság Budapestén, váci utca 18. szám.

Előkelő eredeti gyógy-szépítő különlegességek LINNER ANTAL-tól BÉCS, V. Kettenbrückengasse Nr. 7.

Nincs többé rosszszaga kilehelés.
HELIODOR
Műfogak tisztítására, vulkanit-v. ércben. 1 doboz kefésekével együtt 90 kr. o. é.
A fogak fentartására.

Bouquet Plein d'Amour
Kisérleti üvege 70 kr., eredeti üveg 2 frt. Rokonszemes, megnyugtató illat; kitűnő pipere-szer, mely sikerrel pótolja a sóbor-szeszt és kölni vizet.
Egyedül illatszert idegeseknek.

Wonderful-Bouquet.
Üvege 1 frt. Eredeti, új, legerőteljesebb illatszert fehérmű, stb. és ruhataratók számára.

Budapesti főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél.

Nincs szerv a fogakon kívül, melyet oly könnyen lehetne fentartani.
VICTORIA-
fogpor, festeny.
A 35 kr. és 1 frt. A modern fog-egészséghez teljesen alkalmasított készítmények. Előkelő és kellemes.

Sötét szemöld minden szert értékes tesz.

SZEVÖLD,
sötét színben nyerhető a Samson hajolaj használatával. 1 üvege 1 frt. 40. A Samson-hajolaj valódi vitamin-erősítő és fentartója a haj- és haj-gyökereknek, miért is az a haj kihullása és korpaképződés ellen sikerrel használják.

VASÁRNAPI UJSÁG

17-ik szám 1883. BUDAPEST, ÁPRILIS 29. XXX. évfolyam.

Működését fűlítették: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt félévre ... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt félévre ... 3 * Külföldi előfizetőknek a postai megjelöléssel a vitelljüj is csatolandó

JERNEY JÁNOS.

(1800—1855.)

Abból a módból, a mint a tudósok lesznek, még nem kapjuk meg nagyságuk igazi mértékét. Ezt különösen nálunk mondhatni. Hány tudós nagyságunk volt, ki magával vitte a tudományát, nem mintha életében nem írta volna meg azt, a mit meg kellett írnia, de mert a mint megszűnt a tudós élete, vele együtt alkotásainak is megszűnt a hatása. Vannak a tudósok között olyanok, a kik a pályadijak egész sorának hőseivé váltak s még az ilyen folyton kitüntetett működés sem tudta őket az enyészettől megóvni. Ép csak életszakuknak pillanatnyi igényeit elégítették ki. Valójában kevés tudósnak hagyott maga után öt jóval túlélő alkotásokat. Ugyan hány Bod Péterünk van, a ki még mindig a kutatások továbbindulójául szolgál, hány tudományos munka az, melyre még mindig és mindig visszatérnek, mint például Bod Péter «Magyar Athenas»-ára. Jerney János bizonyára azok közül való, kiket még mindig emlegetnek, felhasználnak. Ép az utóbbi évek voltak azok, melyekben nevével minduntalan találkozhattunk a tudományok különféle ágaiban. Ő «Keleti utazás»-a által vált híressé, mint a magyarok és hazájának kutatója. De ez még nem fejezi ki az ő működésének egész körét. Keleti utazása működésének csak betetőzése volt. Jerney azon tudósok közül való, kik nemzetökkel mindenkép össze vannak forrva. Az utóbbi napok kérdése, a csángók dolga is fölszínre hozta a nevet, mely alkalmából, egy közelebbi számunkban, a csángók érdekében tett fáradozásait ismertettük.

üggyédi oklevelet nyerte el. A mi későbbi működésében velünk a jogászt éreztetni, az, hogy Verböczy hires hármaskönyvének a magyar tudományos akadémia által kiadott fordításában részt vett s hogy diplomatikai kutatásaiban nem csekély serkentésre szolgált jogi ismeretei. Tudni való, hogy a diplomatika művelése jogi ismereteket igényel. Nálunk a diplomatika már jóval 1848 előtt művelve volt s abban oly emberek tündek ki, kik jogászok voltak. A magyar diplomatika egyik elsőrendű művelője, a nagy Horváth István is igen bő jogi ismeretekkel bírt. Jerney Jánosban sem lehet a jogászt figyelmen kívül hagyni. Tanulmányai, melyet a káptalanokról és konventekről, mint hiteles helyekről írt, mely a diplomatika mai előadásában még szerepel, Jerneyben a jogászra is rávall. Ő volt az, ki a Corpus Juris legnagyobb sajtóhibájáról is értekezett, mely sajtóhiba abban áll, hogy az 1351-iki 11-ik törvényben e helyett «veri nobiles» (valódi nemesek) ez állott «viri nobiles» (nemes férfiak). Az akadémia 1837-ben levelező és már 1838-ban rendes tagjává választotta a történelmi osztályban. Első munkái, melyekkel feltűnt, a következők: «Vizsgálódások a régi kun nemzet nyelvéről» (1825. koszoruzott pályamunka), «Gondolatok a jász kúrtról» (1827.), «Világosítás

JERNEY JÁNOS.

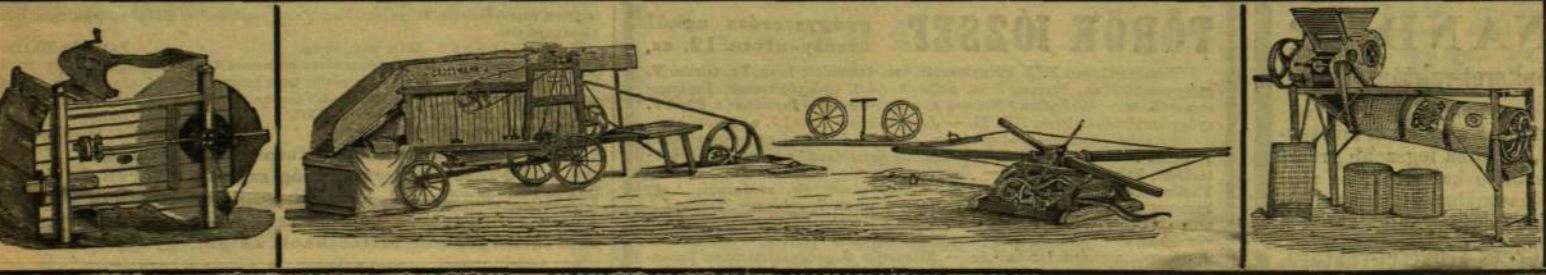
6364 **Téglagyár-tulajdonosoknak**
ajánlom gépeimet gőz-, kézi és lo-oróré, mindennemű fali téglát és hársódó csoróp, csövek stb. olcsó gyártására, különösen folytonosan dolgozó kézi téglasajtóimat melyek más gyártási eljárásokkal szemben a legjelentékenyebb előnyeket a legnagyobb megtakarítást nyújtják. Két ember elvégző készítményre 4000 pompás téglát előállítására; alkalmasak még kivált a járdák- és folyosó-lemezek, tizmentes kövek, mesz- és csement homok-kövek, salak-téglák, stb. sajtó ára; ugyiszintén fölig levegőt szárított előütemített kövek utánaállítására. Tervezetek ingyen.
Jäger Lajos, gépgyáros, Ehrenfeld Kölnben R.m.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestén megjelent és minden könyvtárban kapható:
KATONA JÓZSEF
ÉS
BÁNK BÁNJA
Irta
GYULAI PÁL
A KÖLTŐ ARCZKEPEVEL.
Ára füzve 2 frt. — Vásznonba kötve 2 frt 40 kr.

Az első és legnagyobb török törülköző-gyár legközelebbi nagy liquidációja alkalmával a gyártmányok óriási mennyiségét vásároltam meg és csak **3 frt 50 kr.-ért küldök 12 db török törülközőt** melyek ezelőtt háromszor annyiba kerültek. E jeles minőségű török törülközők, melyeknek mindgyike külön szesz-hajtogatva, szoros bordúrral és rojtjal van ellátva, nagyon alkalmasak frotírozásra is, használatuk igen praktikus és szép, ér ékes ajándékok képeznek. Minden takarékos és praktikus gazdasszony, valamint minden gondos családja bizonyára sietni fog e törülközőkből rendelni, annál is inkább, miután 6 törülközőt is küldök mindenkének 1 frt 75 kr-ny, említsésem alig méltó árának után vétele vagy előleges beküldése mellett. Levél vagy távirati ozim **CH. KANN General-Exportation**
BÉCS, II., Leopold asse Nr. 11.

RANSOMES, HEAD ÉS JEFFERIES
FÜGYNÖKE
GROSSMANN J.
BUDAPESTEN

GROSSMANN ÉS RAUSCHENBACH
ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁRA
BUDAPESTEN

948 **KÁVÉ**
jeles fajok, friss, illatos, nem festett 4 1/2 kilós csomagokban postán utánvétellel, vám- és bórmentesen, per 1 kiló, Netto.
CEYLON, gyöngy, finom zöldes ... 1.98
MANILLA, gyöngy, világos zöld ... 1.65
CEYLON, fin., kék ... 1.70
MOCCA, arab, finom ... 1.84
MOCCA, africaea ... 1.54
CUBA, nagysz. zöld ... 1.80
MENADO, aranyesz., finom ... 1.60
JAVA, zöld, erős ... 1.36
DOMINGO, válogat. ... 1.40
SANTOS, szép, erős ... 1.30
RIO, szép, tiszta ízű ... 1.20
JAMAICA, erős, jó ... 1.14
R. MAITI TRIEST.

Koritnicai gyógyfürdő
Liptómegeye, rózsahégyi vasutállomás.
Évad-megnyitás május 15-én.
Ásványvíz-gyógyászati, fenyő-fürdő, juhsavó, hidegvíz-gyógyászati. Elsőrendű gyógyhely gyomor s májbetegségek, aranyeres bántalmak, zih és tüdőlegdag, sápkór, női betegségek és idegesség ellen. — Gyönyörű fekvésénél fogva kitűnő idősz hely **üdülő betegek** számára. — Posta- és távirat-állomás. — Az elő- és utó-évadban: május 15-től július 1-ig, s augusztus 15-től szeptember végeig teljes ellátás lakással együtt naponta 2 forintba számíttatik. — Menet-térít jegyek 33 1/2% árleengedéssel minden nevezetesebb vasuti állomásonál válthatók.
Fürdő-orvos: **Dr. Ormay József.** 974
Ásványvíz-főraktárak: **Édeskút L. Budapest; Lavotta Besztercebánya; Makovicsky Rózsahégy.**
Minden bővebb tudósítással szolgál a fürdő-igazgatóság.

MÖSSMER JÓZSEF
vásznon- és fehérmű-raktára a „Menyasszony“-hoz.
Budapest, koronaherceg- s szibárus-utca sarkán 12. (báró Orczy-féle ház). 6411
Ajánlja legnagyobb választékban legjobb minőségű rumburgi, írlandi, orosz, takács és ágylepedő-vásznait, asztalterítkeket, ágyneműt, törülközők, káveskendők, crepe-és java-takarók, asztalkendők és terítők, len- és battisz zsebkendőit, chiffon, chirting, oxford, ingszövetek, színes ruhaperkál, angol zseftek, ruha-pique, brillant szattin legújabb mintákban. Pique- és tricó-takarók, függönyök, ágyszegélyek (Gimpen) és hímzett esikok; továbbá női, úri és gyermek-fehérműnek vászon és chiffonban, u. m.: ingek, nadrágok, mellények, alszoknyák, lepedők párnák, hímzett és sima ágyszegélyek, harisnyák, lábtük, gallérok, kezek, izzadság-felzivő és crepe-mellények és nadrágok. **Müncheni előnyomtatott tárgyak** kereszthímzésre, s mindenféle más czikkeit. — **Magyarhoni gyártmány** nehéz damaszt, asztalneműk és törülközőkben. — **Menyasszonyi kelegyek** leggondosabban összeállítatnak és legjobban és legolcsóbban, ugmint megrendelések postai utánvét mellett leggyorsabban eszközöztetnek. — Leszállított árjegyzék f. é. április 1-től, ugmint minták kívánatra ingyen. — **A lenneműek valódiságáért kezkeskedik a cég.**

Ázsiában a Kaukázus hegyén lakó avarok és kunságiak nyelvének magyartalansága iránt, a kaukázusi népek rövid általánosságával (1829.). A »Tudományos gyűjtemény«, »Tudománytár«, az »Atheneum« és a »Figyelmező« 1839—1841. évfolyamai azóta, hogy Pesten telepedett le, számos dolgozatát adták. Mikor az akadémia tagjává választotta, Pestre jött, székfoglaló értekezését 1838-ban tartotta »a magyar besenyőkről«. Életének legfőbb czélja a magyarok őseinek és őshelyeinek kinyomozása volt. Ezért tette utazásait az 1844. és 1845. években. Ez utazásról szóló munkáját 1851-ben adta ki, két nagy kötetben ily czim alatt: »Keleti utazás a magyarok őshelyeinek kinyomozása végett.«

Ez az út, ez volt ifjú korának álomképe, ez volt férfikora vágyainak összesége, ez lett czélja, éltének feladata, melynek magát szentelte. Megindító egyszerűséggel írja le, miként fogamozott meg benne ez a gondolat már gyermekkorában, miként érlelődött évei haladtával. »Mely dicső dolog — mondja nagy műve előszavában — országot-világot látni! gyakran sohajtek föl magamban szülőföldem keskeny határa közé korlátolt állapotomban. A képzelődés időnként öregbültével szűk lőn keblemnek a haza, melynek szelét-hosszát még nem ismerem, átérni gondolattal is alig tudtam. Meszszire, minél távolabb menedek, ha majd egykor független állást érlelend nekem is az idő. Ez volt gyermekkoromban irány nélküli vágyam; ez ringató éretlen képzelgéseimet«. De aztán határozott irányt vettek e vágyak. A nemzeti-eszme hatalmas erővel kezdett lüktetni a társadalomban, minden tekintet a felé fordult itthon, a mi magyar. A magyar történelem tanulmányozása is szorgalommal kezdett folytatni. Nagy lendületet nyertek a kutatások, melyek őseink régi lakhelyének kipuhatolására voltak irányozva. De sürű volt e nyomuk fölött a homály, — sok író eltévedett. Jerney látta botorkálását. A régi utazási vágy elfogta újból, most már határozott czéllal. »Keletre kell utaznod — mondja magában — megvizsgálandó azon földet, melyen e szép hazát szerette hős magyar elődök egykoron laktak; felkutatnod az onnan ideköltözött ősök történetére viszonyló emlékeket, mik a mult idők vastag homályba burkolt esemény-rétegeire fényugárt önteni képesek.«

De az ily utazás nem volt oly mindenkép egyszerű vállalkozás. Nagy előtanulmányokat kellett tennie, hogy ez utazásnak sikere legyen. És valóban páratlan szorgalommal látott a régi írók és régi emlékek tanulmányozásához. Herodotóttól kezdve átkutatott minden író, a kinél csak valamit is remélt találni, a mi vallalkozása sikerének előmozdítására befolyással bírhatott. Így előkészülve 1844 tavaszán elindult útjára. Moldva-Olahország felé irányzá először lépteit. Keresztül-kasul utazta Bessarabiát, a körötte fekvő tartományokat, a vizek közét, az ugnevezett »Etel kuzut«. Aztán tovább folytatta útját mondhatatlan fáradozás, sok nélkülözés és nagy áldozatok között a Fekete-tenger partjait felé egészen a Volgáig, a hol a görög állítás szerint »Lebediá«-ban őseink lakoztának. Polytonos zaklatás, az idegen hivatalnokok rosszakarata s féltékenykedő gyanúsítás által kísértetett egész útjában, s egész a következő 1845 késő őszeig, közbe betegség által is gyötörtetve, lankadatlan kitartással hajtotta azt végre.

Félg elmosódott emlékek között vitték lépteit. Más alig látott volna ott valamit, vagy igen keveset. Az ő megfigyelő tehetsége és sokoldalu képzettsége kellett hozzá, hogy ezekből a piciny, sokszor alig méltatott részletekből össze tudja állítani az egész képet, melyek a részletek beleillettek. Itt egy sirrat, másból a

falu neve, a templombeli oltárkép, régi történeti hagyományok, majd meg a lakosság típusa és öltözéke, fölászott temetkezési helyek, ezek és ilyenek igazítják el abban az utban, a melyen elindult. Más eltévedett volna egészen. Ő vissza-visszatért egy ponthoz többször is. Elindult egy-egy városból, azután tett egy utat, az időközben megfigyelt dolgok megint visszavezették emlékeztét oly körülményekre, melyeket előbb nem figyelt meg eléggé, visszafelé vette útját, s így haladott ismét tovább.

Csak is ily módon közeledhetett kitűzött czélja felé. De ily módon elérte nem csak azt, hanem egy nagy szolgálatot is tett hazájának. Felkutatta a Moldvában lakó magyar telepeket is, azokat, melyek az ő idejében is magyarok voltak még, s azokat, melyek akkor már ki voltak vetköztetve magyarságukból.

Visszatérve, összegyűjtés és egybeállítás szerzett tapasztalatait munkásságából »Keleti utazás«-ban. Szakadatlan munkásságából a halál 1855. évi december 24-én ragadta ki. Élté utolsó idejében makacs szembaj támadt meg, mi reá nézve, ki a folytonos tudományos működése megcsappant. Életének fonala 55 éves korában igen korán végződött, nemesak az emberre, de még inkább a tudományra nézve.

Több mint 27 esztendeje mult el annak, hogy már nincs többé köztünk. De munkásságának még mindig érezhető a kihatása. Az utóbbi éveknek sok oly alkalma volt, mely különösen emlékeztetett reá. Thaly Kálmán »Századok« 1877. évi folyamában érkezett a kecskeméti reformált egyháze birtokában levő Jerney-féle kéziratgyűjteményről. Az 1882. évben egyik legszorgalmasabb gyűjtőnk, dr. Márki Sándor a »Figyelő« című irodalomtörténeti közlönyben ifjúkori verseit közölte. Vámbéry Ármin tavaly megjelent ethnologiai tanulmánya a magyarok eredetéről szintén említi a Jerney kutatásait. Az akadémiában Gyárfás Istvánnak a kunokról tartott felolvasása újra szóba hozta Jerneyt, nemkülönbön György Endre felolvasása, midőn a csángókról érkezett. A mit Jerney mint első akart, azt a most folamatban levő nemzeti lelkesülés megvalósítani készül. Az a nap, a midőn a csángók megtelepülve lesznek, oly örömműnnp lesz, a midőn a magyar ember Jerneyre is hálásan gondolhat vissza. Ezt akartuk elősegíteni, midőn a fia, Jerney János ur birtokában levő egykoru olajfestmény utin arezképét bemutatjuk.

Dr. KOVÁTS GYULA.

A HÁRFA.

A démon marcangolja Saul királyt,
Fülébe suttog: összeomlik trónja!
»Hárfát elő!« Dávidra így kiált,
Kiráj megjőslék, hogy trónját birandja...
Zendül a gyermek uja közt a hárfá,
Elandaltni bész fájdalmait;
De retten a zsarnok, kezében dárdá,
S őrgöngve a játész felé hajít.
Süvölt a vas, a gyermek hangszereinek
Áttörni rezgő húrjain s szívéen,
Együtt hal most az ének és az élet,
Mint hatyné... de villámként jöven,
A lant előtt villámként felreszökken
S hegyével a vas egy oszlopba fúr,
Ott reng, a hárfahang közé vegyülten,
Miként a bánat rezdítette húr.
Es újra felmosódik a gyermek ajka,
Édes dalának ontva balzsamát,
S a zord király fejét kezébe hajtja,
Es sürű könyje hull alá, alább...
BARTÓK LAJOS.

RÉGI BARÁTOMHOZ.

(J... ó J... szhoz.)

Fut-fut a felhő árnyéka
Zöld vetés felett.
Itt napfényes, ott homályos, —
Lesz még nekünk Szivárványos
Kék egünk!
Most hol derül, hol betorul,
Mint az élet: sokkép fordul,
Változik a fény, az árny.
Reményünk, e röpke szárny
Repes... Itt a kikelet!
Balzsamos rügy fakadóban,
Élet duzzad a bimbóban,
Érzi a feltámadást.
Régi ábrándink fölélnek,
S rideg tele a vidéknek
Aprádonként elenyész.
Oh hogy! fáztunk, mint reszketünk
Azért, a mit elvesztettünk!
De mulóban zord telünk;
S enyh-helyén a verőfénynek
A vesztések — kik még élnek,
Mosolyogni kezdenek.
Bús emléken szívük szorul;
Majd kiderül, majd beborul,
Mint tavasszal az erdő!
Mint a felhő futó árnya. —
Mint nyilaló fecske szárnya
Kedvök eltűnik, meg' jó.
Bajlódó kedves barátom
Jöjj ki a falak közül!
Hozzám jöjj ki — itt a tavasz
Virágkoszorúban ül!
Bokrétát tett szép fejére,
Boruljunk lágy kebelére!
S itt az enyh-helyen:
Szagolgasd az ibolyákat,
Mondj búcsut szived bajának,
Mulass én velem!
DINI.

A SZÜRKE NYUL.

Elbeszélés.

Itt az erdőben egy kis hézag, olyan forma nyílás van, mintha favágók vagy szénégetők irtották volna ki a fákat, de oly régen, hogy most az egész tisztást repkény és moha vastag szőnyege borítja, fölötte a mult évi száraz levelek csomóival. A kora tavasz vágóteljes néma várakozásában minden csodásan hallgat, csön-des, habár koronként gyengén hallszik a kopók hajtása a távolban. Eddig kísértem volt a hajtást, de egy kitanult magános vén vadkan amegy madár röptében hegyen-völgyön keresztül messzi-messzi magával ragadta a falkát. Tölem bizony mehetnek; én letelepedem egy kidől fa törzsére s élvezem pipám zamátját és a széles friss szellőt. Az idő márczius eleje, a fák még mind kopaszok, de a dagadó rügyek miatt a galyak tömöttebbek s az erdő tömege némi könnyű köddé sűrűdött. Gyöngén hallszik a pacsipta keresztes trillája a messzi térségről, mely az ágakon és galyakon keresztül felhőnek látszik, míg a rajta kanyargó folyam imitt-amott ezüstként csillámlik.

Közel hozzám vonul el, falkával, bokrokkal takarva egy mély út, a tisztás szélén pedig ódon kereszt tönkje áll, szárnynak roncsai s buja növényzettel részben előfede hevernek alatta.

Egyszerre nagy csörtetés és ágtördelés veri fel az erdő csönjét. Vajjon ez nem a mi jó barátunk, a vadkan-e, mely a hajtásból kitérve nekünk tart? Krikk! szólalnak meg puskám kakasai, mire egy elfojtott hang felkiált: »Ne löjjen az ur! hisz én vagyok.« Egy csomó száraz ág tör ki recsege a tisztásba. A nagy ágsomó alatt egy öreg ember tűnik elő gyapot zubbonyban, lábain rengeteg fa-czipókkal, melyeket szalma-tekercs belésük tesz melegebbé és kényelmesebbé.

Hisz ez Toupet, az alatt fekvő falu borbély — azaz hogy kiérdemült borbély, mert most már az ifjabb Toupet kezeli a borotvát és ollót és uralkodik az iparát jelző tarka rud és lógó réztányér mögötti boltban és kávéházban.

De az időb Toupet most is erőteljes és élénk. Láthatni őt, mily dühösen ugrál fa-czipóival ama nagy halmaz elhasznált cserhéjén, — nem csak jó kedvéből, ámbár ez sem fogyatkozott meg, hanem azért, hogy kerék lepenyékébe tapossa tüzelő-szernek, s aztán fölrajka a falpölczokra kis kunyhója körül. Aztán bebarangolja az erdőt száraz galyér, melyet azzal a dióverő rudhoz hasonló nagy horgával és kacarral gyűjt; a horgot most maga után vonszolja, de a kacort gondosan eldugta, mert az nem egészen egyezik a törvénnyel. Van még a hegy-oldalon egy kis kertje is, ebből telik ki jobb részint a tápláléka.

Ez a Toupet jó kedvű csevegő kis öreg, nagy ágsomóját gondosan egy fa törzséhez támaszta, megtörli homlokát rongyolott kék zsubonya ujjával, azután urias magatartással előlép, kecseltesen meghajlja magát megkínál kised tobakos szelenczejével. Ő is örömet megizelti a konyakot, föltéve, hogy az uraság is vele tart; és mi nagy szíveséggel útjuk össze ívó eszközeinket. Toupet-nek sok a mondani-valója a vadászatról; melegen ohajtja, hogy a vadász urak egész fáját kiirtsák mindazoknak a vadállatoknak, a melyek a szántóföldeken annyit kárt okoznak és oly szörnyen pusztítják a konyhakerteket. Azután belekezd az erdei károk részletes előszámolásába, ezt azonban félbeszakasztam azzal a kérdéssel: nem tud-e valamit arról a régi kőkeresztről?

Erre a Toupet apó arcára a tartózkodás és titkolódás nyoma llt. A mi a keresztet illeti — ezt biz' ő, a mióta eszmél, mindig ott tudja; alkalmasint valami emléke a régi időkben. De ama kő rá nézt nagyon is érdekes. Egy régi jó embere sirját jelzi. Az egész nem olyasmi, a mit világgá kellene bocsátani; minthogy azonban az ur nem ebből a vidékből való, aztán nem is amolyan hírhordó, hát abban semmi rosszat nem lát, ha el is beszél a szürke nyul történetét.

»Szürke nyulnak hívták, mert hát a szakállá tömött és szürke volt — bocsánat uram, elismerem, hogy a nyulnak nincs szakállá, de hát az én emberem első fogai nagyon kiállottak; — aztán nem vette észre az ur, hogy Blenville urnak, a falka vezetőjének is kiállanak az első fogai? s őt még sem hívják nyulnak — pedig ha a czimek apáról fiura szállának... de mindjárt elbeszéltem az egészet. A szürke nyul nem volt ide való. Bretagne-ból származott s egykor a gróf Blenville falkája mellett volt főcepezér. Ugy van, a gróf vadászzebei mellett. Volt ezenkívül még egyéb hivatala is. A gróf elverte a birtokát; a kastély közégyzöi kézre került eladás végett, a gróf pedig bujkált, senki sem tudta, hol. A szürke nyul azonban nem akart máshova telepedni. Tetszett neki a szabadság, meg hogy kénye-kedvére élhet és beállott favágónak, a mely üzletben nagy, sőt mondhatnám, igen nagy tapasztalattal bír; mert az erdőesözök mindig gyanakodtak, hogy több fát vág le, mint a mennyinek az árát megfizeti; de hosszú időn keresztül semmiféle bizonyítani ellene.

Ez időtjárt a szürke nyul gyakran előjöttö-gélt az én kis kávéházamba, nagyon megbarátkozunk egymással; elbeszélte nekem minden ügyes-bajos dolgait; beszélt a feleségéről, a kit Bretagne-ban hagyott, mint gazdasszonyt, egy oly tehetsős urhölgnél, a kinek a családja ajókahalból gazdagodott meg; aztán beszélt a fiáról, a kis Eustase-ról. A mi a feleségét illeti, nem sokat bánta, hogy Bretagne-ban maradt; de a fiát nagyon szerette, s némeleg nagy hirtelenében el-elutaztatott, hogy megpillanthassa. Aon a vidéken lakott valahol a gróf leánytestvére is, a ki egy vidéki nemeshez ment volt férjhez s magához vette a gróf egyetlen leányát, a kis Ágnes gróf kisasszonyt, mert a gróf meg-nősült volt, de rég özvegyen maradt. Így aztán a szürke nyul mikor edes fiát meglátogatta, régi gazdája leányát is mindig felkereste. A gróf huga, mint olyan ősi nemes származásu, nem igen vette számba a szardinákból meggazdagodott népséget, mikor azonban a bátyja mindenét elpazarolta, mégis nagyon örült, hogy az ajóka-gazd gazdag kisasszonyt a grófnak megkerítette.

Mind ezekről a szürke nyul hozta nekünk a hírt; azután kevéssel hallottuk, hogy a kastélyt kitaratorozták, újból butorozták, a gróf adós-ságait kifizetik; no, ekkor aztán csakis De Blenville urról és a grófné ő nagyságáról beszélt

mindenk. Aztán a kastélyban az új gazdasszony nem más volt, mint a szürke nyul felesége; a kis Eustase pedig ott záródalt a kastélyban és játszóháza lett Ágnes kisasszonynak, a ki visszaköltözött az édes apjához. De nem sokáig tartott ez így. Az új méltóságos asszony kegyetlenül meggyűlölte a mostoha leányát; mert biz' ő nagysága féltékeny, házsártos, egy teremtés volt, mint rendszeren az abból a vidékből való. A kisasszonyt hát zárdába küldték nevelőbe, azt ígérték, hogy mikor elég idős lesz arra, hogy lehessen a fogadalmat, apácát csinálnak belőle. Képzelteti az ur, hogy a mi élénk és szeretetre-méltó kisasszonyunk nem nagyon örült ennek a kilátásnak, ugy szintén édes apja sem, a ki a maga módja szerint szerette a leányát. De mit lehetett tennie? Nászhozományt nem adhatott vele, mert minden a feleségé volt, a méltóságos asszony pedig csak a zárdá számára volt hajlandó valamit adni.

A kis Eustase-t is iskolába adták a városba a szerzetsekhez s rövid időn megtanulta fölök mindazt, a mire csak taníthatták, még a latint is, mert a méltóságos asszony azt kívánta, hogy ezt is tanulja. Azután kedvenc gazdasszonyának azt mondta: »Édesem, gondom lesz fiad jövőjéről. Papnöveldébe küldjük, papot csinálunk belőle, s ígérem neked, hogy pártfogókban nem fog szükséget látni. Tarts számt reá, még megéred, hogy püspök lesz belőle.« Az anyja majd kiugrott a bőréből örömben, de a szürke nyul, — mert az ő beleegyezését is kellett kérniök, — nem akarta, hogy a fia így megsemmisítse magát. »Ha méltóság felsőbb iskolába akarja küldeni a fiamat«, mondá, »le-gyen az valamelyik katonai intézet; csináljunk belőle katonát.« De a méltóságos asszony csak saját akaratja szerint hajlott valamit tenni a fiúért. »Eustase-nak pappá kell lenni, különben semmi közöm hozzá.«

A szürke nyul pedig nem lépedett; ha könnyen szerezte a pénzt, el is költötte italra s míg benne tartott, addig nem dolgozott. Aztán köztudomás szerint orrvadász volt. Ha tizenkét mérföldnyi körben egy-egy szerencsétlen nyul akadt, azt ő hurokra kerítette. A folyókat egészen megtisztította a pisztrángoktól, a mezőket a fűrjektől, fogolyamadarktól. A mi engem illet, én egykissé természetvizsgáló vagyok, s ha valami különös halat, madarat talált, azt ő nekem hozta; — így aztán jó barátokká lettünk. Olykor nekem is akadt módom arra, hogy szolgáljak neki. Uraságod ismeri azt a kis kertet, a melyet megtakarított pénzecskémből szereztem. A talaja jó, de az erdő közel, az őz meg a vaddisznó semmit sem szeret annyira, mint az én gyenge káposztáimat és salátáimat. Ezért egy kis kunyhót építtettem oda a magam számára, hogy abban megvonva magamat, kis ebemmel együtt őrizhessem a kertemet a vadak ellen. Mikor a kunyhónak a helyet egyengettem, mesz-sziklába vágott kis pinczére bukkantam; ez nekem nagyon az inyemre volt, mert elrejtettem benne egy-egy átalag alma-bort, a nélkül, hogy valaki tudott volna róla, aztán meg a szürke nyul is nem egyszer menekült bele a zsandárok elől, mikor nagyon üzöbe vették.

Elképzelheti uraságod, hogy a szürke nyul nem lehetett valami nagyon példás apa a különben mindig jól gondozott és tisztán tartott Eustase számára. Mikor aztán a mi kis urfink hosszú kabátban és amolyan apátszerű komoly képpel hazajött a papnöveldéből, együtt látva az apát fiával, alig állhattam meg a kacagást. De a fiu mindig nyújas és tiszteletjes volt az atyjához, mert annak a kis Eustase-nak olyan szíve volt, mint a szinarany, s én sokszor el-gondoltam, milyen kár volna ezt a jó fiut csuhába dugni.

A balsors ugy akará, hogy mikor Eustase hazajött a szünidőre, a méltóságos asszony éppen akkor utazott el Bretagne-i jószágára; a gróf pedig fölhasználva az alkalmat, haza hozta leányát a zárdából, hogy mulasson egy kiesit. Így aztán a mi fiatal urficskánkunk bele kellett szeretnie Ágnes kisasszonyba, mert a gróf abban a hitben, hogy Eustase már annyit mintha pap volna, semmi bajt sem látott abban, hogy az egykori játszóháza együtt töltse az időt. Ugy kell lenni, hogy fölhasználva az alkalmat, köl-csönösen föltárták egymásnak szívöket s föl-fedezték, milyen szomorú volna az élet szeretet nélkül. E közben a méltóságos asszony nagy hirtelenséggel hazaérkezik, s a mi kis urfinkat a

papnöveldébe, a kisasszonyt pedig visszaküldik a zárdájába.

Ezután bekövetkezett a háború; azok a nyomorult poroszok ránk rontottak. Ekkor aztán minden iskolát, minden zárdát feloszlatták, a kisasszonyt nyakra-főre haza küldték a kastélyba; hanem ezzel biz egy kissé megkészték, mert a méltóságos asszony éppen azelőtti napon futott el Angliába. A méltóságos ur beállott volt a hadseregbe, mert bator férfi volt, s az előtti is katonáskodott. A kisasszony megjötté előtti nap estején nagy erővel bevonultak hozzánk a poroszok. Vegetlen hosszú és tömör volt az a hadoszlop, a mely helységünket megszállotta. Minden zuga tele lett vele. A főparancsnok, a ki, ugy hallám, valamelyes herczeg volt, a kastélyban itötte fel hadi szállását; az egész helységben nem volt hadi, a mely ne kapott volna e hivatlan vendégekből.

Miként folyt most már a sora a mi szürke nyulunknak? Hát biz a lehető legjobban. Az erdő szabadjára volt hagyva, az erdőesözök mind megfotottak — zsandárt irmagul sem lehetett látni — de volt ám dolga a fejszének, a poroszok annyit fát vásároltak, a mennyit csak adhatott a szürke nyul, a fa pedig csak abba a fáradságba került, hogy le kellett vágna. »Hej, komám«, mondék neki, »ezert majd meglakolsz, mikor az erdőfelügyelő visszajön s számba veszi, hogy mennyi fát vágta le!« »De hát ki árul-kodnék én rá?« »Az anyád daczosan a szürke nyul.« »Hidd meg«, mondék, »hogy azokból az erdő-esözökből álrubában még mindig itt lappang egynehány.« »Kerüljön csak a körmöm közé!« kiáltott dühösen a szürke nyul. Akadt más is, a ki figyelmeltette, például a felesége, a ki valahányszor látta, mindig czirmolta, meg Ágnes kisasszony is, a ki érdeme fölött szerette, kis kezét összetéve szokta volt kérni, hogy ne legyen semmi köze a poroszokkal. »De a pénzük jól peng«, szokott volt felkiáltani a szürke nyul, zsebében csörgetve a pénzt. S lelkemre, ebben tán igaza is volt. Mert lássa az ur, bezeg jól ment a kávéházaknak; míg a poroszok itt voltak, egy hét alatt többet vettem be, mint máskor egy egész hónap alatt. Az én házamba három, négy ilyen katona volt beszállásolva — elég tisztességes fickók voltak, segítettek is egyet-mást a ház körül, aztán egy sereg pajtasuk járt hozzájuk, egész nap pipáztak, ittak, meg énekeltek az én kis kávéházamban.

(Vége következik.)

A MI CZIGÁNYAINK.

Azaz hogy bocsánat! — *uj magyarok*. Ők maguk találták ki ez elnevezést, s a nemzet valóban habozás nélkül megadhatja ezt annak az egyetlen fajnak, mely sem fehér lapot nem kér tőle, sem »sulverájinnal« nem szövetezik ellene, sem semminemű omladinista ábrándokat nem táplál.

A magyar-czigány jellemnek egyik legkittű-nőbb ismerője, Teleki Sándor ezredes, meglátható vonást elevenített fel nemrég az egykori nagy-hírű debreczeni primásról, Boka Károlyról, ki a százas bankót, melyet egy földesurtól kapott, midőn ez leült játszani, s minden pénzt elvesztette, észrevétlen zsebébe csuszátatá vissza.

Hogy minő nagy idealista más tekintetben is e sajátóságos népfaj, érkekből is kitetszik. Midőn a külföld figyelmé éreklődő kíváncsisággal kezdett az eddig nem ismert magyar zene felé fordulni, egymást érték a fényesebbnél fényesebb ajánlatok különböző népzenekarokhoz Londonba, Párisba, Szent-Pétervárra, Amerikába hiva őket, jelentékeny nyereség kilátása helyezésé mellett. Akadnak, mindannyiszor, kik engedve a felhívásnak, elszánták magukat a nagy utra, de nem volt a világnak az a kincse, mely nehány hétnél tovább tarthatta volna vissza őket az idegen földön. Érezték, hogy a magyar nóta oly exotikus virág, mely kihervad, elhal, a szokatlan talajon; érezték, hogy szük-ség van a végtelen rónák ringó délibábjának inspirációjára, mely olyan, mint az alföldi menyecske szeme kacsalábas, hamis és szeszélyes. Hazajötték tehát újra itthon nyomorogni, miután nem tudtak máshol föllebenni éni. Minő magasztos földhözragadtság ez! Minő fonséges élhetetlenség!

De a czigány a humor képviselője is egyszerűságra a nemzet életében. Képes arra, hogy még a bűnügyi statisztika szomorú rovatait is

DOLMA-BAGDSE.

CZIGÁNY-CSALÁD. — BÖHM PÁL FESTMÉNYE.

A LELENCZ. — CARTENS FESTMÉNYE.

nemi kedélyes derűvel áraszza be. Gyakran jó összeütközésbe apró poliziális tilalmakkal, de ritkán az emberiség nagy erkölcsi törvényeivel. Létezhet-e kedvesebb komikum annál a fonák viszonynál, mely a cigányt a falusi paraszt-összetárhoz fűzi, melyet firtokban épen úgy lenéz, mint ez őt. Ha a parasztnak derogál ezigánnyal lépni családi összeköttetésbe, ép úgy derogál a cigánynak a bő gatyá és cifra guba. Ez a bizonytalanság, melylyel a társadalmi osztályok közt lebeg, ez a rártáság, melylyel a polgárusúlásnál kívül helyezi magát, képezi humoros voltának eredeti forrását s ad helyzetének némi kétes romantikát.

Mint a polgári életben, úgy a katonáiban is, nem annyira a székeségek tényező, mint inkább a *dekoráló* szerepét játsza a cigány. Nem valami hősi természet, de bezzeg annál inkább győzi furlanggal és kérdéssel. Esküre, fogadásra mindig készen áll, és igazi spártai módra sokkal kevésbé tartja kárhözvátandónak idegen dolgok eltulajdonítását, mint azoknak *üggyellen módon* való eltulajdonítását. Nagy erkölcsi meggyőződése, magas felfogásai nincsenek. Fázni nem szeret, de a világ minden napfényéért se adna egy kis vígan lobogó bogrács-tűz. A mi mint katonát különösen jellemzi a cigányt, az adjusztálásának csaknem hű gondozása. Nem mivel a *tiszta*, de mivel a *üdüklő* iránt táplál különös előszeretettel, épen úgy, mint a hogy becsúgya is nem a dolgok belső értékére, de azoknak külső látszatára irányul. Gombjainak, cipőinek, szíjainak ragyogása mindig kifogástalan, s parádés meneteknél, főleg ha zene is van mellette, senki sem tudja oly büszkén *«kilyuzni magát»*, mint a cigány.

Böhm Pálnak, a legesebb nevű, de annál magyarosabb lelki kitűnő művészek itt közlött képe egy cigány családot tüntet elő, úgy a mint az csak a magyar pusztákon található. Együtt van itt a családnak minden nemű és kora tagja a nagypapától és sógoraszonnytól a még csak da-dogni tudó unokáig. Csak a *«csávo»*, a felserdült legény fia hiányzik, ki valószínűleg a szomszéd faluban csatangol valahol, a *«basavé»*-vel (hegedűvel) hóna alatt. A vén családó elnéző mosolygással hallgatja a valószínűleg nem valami gyöngéd udvarlást, melyet az a torzonborz alak csap az alighanem előről sem megvetendő fehérszemélynék, kinek szépségét azonban, hátal levén fordulva, fájdalom, csak sejtenuünk lehet. Mellettek ott egy még járnai sem tudó csecsemő enyeleg az anyja karjában idősebb nénjével. Igazán eredetiek azok az ilesi motívumok, melyeket a művész oly jellemző módon alkalmaz alakjainál. A kis lány két karját guzsalakban fonva térde körül kuporg a földön, míg az az idősebb asszonyzemély ott féloldalt feksze, s kinyújtott jobb karját hanyagul lábán nyugtatva valóban keleties látványt nyújt. Az est már leteríteni készült szürke köpönyegét a tájon s messze távolban csak a portyázó cigányok gondatlan perpatvara hallszik.

Boldog szeretetreméltó nép ez; egyetlen életű elemök a korlátlan szabadság, melyet élveznek, s ez nekik mindent pótol. Életük a madarakéhoz hasonló, melyek ágról-ágra szállva zengik dalaikat. Nem sokat törődnek sem a hol-nappal, sem az otthonnal; otthon nekik minden lomb alja, mely pihenőt nyújt s egy-egy kis harapnivaló is mindig megakad foszladozó szotyraikban. A civilizáció iramodva rohan el fejük felett, de ők nem irigylik; boldogok és elégedettek a maguk őstermészeti filozófájokban s ki tudja, nem-e nekik van inkább igazok?

A LELENCZ.

Cartens festménye.

Ridegen, komoran emelkednek a kolostor falai. Kapujára akár föl lehetne irni, a mit Dante álmodozó lelke az alvilág kapuja fölött olvasott: *«Hagyjatok kívül minden reményt, kik ide beléptek»*. Azok, kik e kapun belül élnek, elveszték a külső világra nézve. A földi élet olyan nálok csupán, mint a növényé, — lelkük már itt a siralom völgyében a más világi élet után áhít s ott időz, csöndes emlékedésben, áhitatban.

Mi érdekelné ezeket, a mi emberi? Megszakították a kapcsolatokat, melyek összeköték a többi társadalommal, hogy annál szabadabban, minden földi nyugtotl menten élhessenek annak

a hivatásnak, melyről meg vagyunk irva, hogy *«nem e világról való»*. Az ájtatos ima, a vezekelés, a magabizallság, a szemléletesség, az önsanyargatás elemeivel van telítve az a levegő, a melyet beszívunk s az orgona rezgő hangjaitól kísért szolozsmában elfelejtik, hogy van egy *«kelet-világ»*, mely a többi emberi lény életét betölti, vannak érzelmek és indulatok, melyeket isten oltott az emberek szívébe, melyek tehát ép oly égi eredetűek, mint az ő hivatásuk s melyek azért adtak, hogy az emberek már itt a földön is boldogok legyenek általuk s megizleljék a túlvilági üdv ígért örömeit.

Hivatásuk úgy hozta magával, hogy ők, a kegyes szerzetesek, számúzzék magokat mind az örömtől, de ismerekjék a szeretet, a családi élet ama gyarlóságait és gyengeségeit, melyek a földre varázsolják a mennyországot annak, a ki jőzön ész és isten parancsai szerint él velök; de bűnbe keverjék azt, pokollá változtatásuk életét annak, a ki tévedésből, könnyelműségből, szerencsétlen körülmények összejátszása folytán féket eresztett indulatainak s urrá engedte válni az ész fölött. Még nevet is mást vettek föl, midőn a szürkánzsát testőre vették, hogy az se emlékeztesse arra a multra, mikor ők sem különböztek a többi gyarló teremtetéstől.

Külön, elzárt testületet alkottak s azt kö-falnal erősebb bástyákkal zárták el az emberek társaságától, hogy ne legyen köztök semmi, semmi közösség.

Es ime, a mint az orgona utolsó hangjai elhalnak, — szokatlan, sajátságos hang üti meg a szent férfiak a templomajtótól. S mire odaérnek, honnan a hang ered, — siró kis csecsemő találunk a templom küszöbére helyezve. Ki tette oda? Bizonyosan valamely bűnös anya, ki isten házának ajtaját választá titkolt és szegylet gyermekének mentő-helyül.

Az anya lehetett bűnös, de ez a nyomorult kis teremtés bizonyára ártatlan és bűnben. S a mit a világ böleseinek és szofistáinak minden rá beszélése nem tudna kivinni, — azt megteszi egy gyöngye csecsemő siró nyöszörgése: utat talál a zárkózott szent férfiak szívéhez s emlékezteti őket, hogy ők is emberek.

«Homo sum et nil humani a me alienum puto» — ezt sugja a szív a szigorú férfiaknak. Akármily magasra emelkedjék is a lélek az éghez, — a földlét lehetetlen szakítania. És a szüleitől elhagyott szegény kis teremtés atyáikra talál a szerzetesekben, kik nem engedhetik, hogy egy ártatlan angyal hiába kopogtasson az Ur házának ajtaján. Valami ismeretlen melegség támad szívök körül, midőn előbb megbotránkosással, majd szánalommal, végre szeretettel nézik e hivataln vendéget, ki most már mindannyiuknak gyermeke lesz.

E jelenetet, a zárda ajtajába kitett gyermekét tünteti föl *Cartens* jeles festménye, a köréje gyűlő szerzetesekkel, valóban megható, drámai csoportosításban, de a melyben van valami megnyugtató: az, hogy e rideg, zárkózott emberekben is élénken él az általános emberi érzés, mely a saját vétke nélkül lett, s azoktól, kik létet adtak neki, vétkesen elhagyott tehetetlen csecsemőt pusztulni nem hagyja.

NASBY MAGYARORSZÁGRÓL.

Nasby egyike Amerika jelentékenyebb humoristáinak. A polgárháború alatt tünt föl, s azóta az Egyesült-államokban mindenütt ismerik nevét. *Nasby* csak írói neve, családi nevén *Locke*-nak írja magát.

Locke mintegy két esztendő előtt európai körutra indult, meglátogatta Angol-, Francia- és Németországot, azután hazánkat is fölkereste. Meglehetősen rövid ideig tartózkodott itt, de az alatt sokat látott, sokat figyelt. Most itteni rövid tartózkodásának emlékeit közli saját lapjában, a Toledóban megjelenő *«Toledo Blade»*-ben, mely Ohio állam legtekintélyesebb közlönye.

Utját, melyet leír, Bécsből kiindulólag Komáromnak — a szónyi vasutal — Székes-Fehérvárnak veszi. A leglassabb vonat ez, úgy mond, a melyet életében látott. Visszaemlékezik az Ohio állambeli egyik kis szárnnyonra Findlay és Carey között, a mely megáll min-

denütt és mindenki kedvéért, a hol utas föl akar szállani és leszállani. Visszaemlékezik a jó Ford vasuti kalauzra ezen az amerikai vonaton, a ki mikor egy anyóka két tuizat tojást akar piacra hozni Vanlue-be, és nincs nála csak huszonhárom, kész megvárni az időt, míg a tyuk megtojja a huszonnegyedik is. S ehhez a vonathoz hasonlítja a bécs-szőny-székese-hérvárt. Csak hogy az az amerikai vonalocska mindössze 16 (angol) mérföld hosszú, emitt pedig nem kevesebb, mint 156 angol mérföldről van szó, melyet hátra hagyni reggeltől estig tartó időre van szükségök. Azután meg kárpótolja őt, a mi szepei előtt elterül. Új világban találja magát, nagy síkság közepén, mely Illinois prairie-jéhez hasonló, sok apró házákkal van tele, melyekben a legesodálatosabb név lakik, a minőt csak szerencséje volt láthatni valaha. Oly országba jő, a hol a fiatal leányok szédítően szépek, a középkoruk és öregek mesterkéletlenül kedvesek, a hol a nép egészen keleti arcban és alakjában és a hol mindennek bizonyos félbarbár kinézése van. Oly nép között találja magát, mely rendkívül szereti a ríköz színeket és a frappans ellentéteket, — nyugtalan, fürge és tüzes szemű nép. Nem szorul az ember Baedekerre megtudni, hogy e nép keleti eredetű.

Itt látja az ember — ugymond — a legkisebb és leglakályatlanabb hazákat Európában, kivéve Irlandot, de itt találja a legszebb lovakat is. Ha van ennél jobb hámos ló, úgy az csak egy, a norman faj, a melyet Angliában használnak, de mint nyereg alá való, az sem hasonlítható ezekhez. Oly módon lovakóják, hogy dícséretére válik a lovagnak. Nem sítalovagból az, a mit végre visznek velök, hanem nyaktörő galoppban száguldanak, minőt legfőkébb az indiánok ismernek.

Rövid néhány napig tartózkodik Székes-Fehérvár vidékén, foglalkozik Petoll-on (?) a gazdasági viszonyok tanulmányozásával, meggyeli a falusi életet, s átrándul magába az ország fővárosába is. Ir mindenről. Előadása sokban hasonlít a szokásos utelirásokhoz Magyarországról. A cigányoknak és a betyároknak kiváló szerep jut benne, az utazók által soha nem látott dolgok nagy részletességgel vannak leírva, mintha a yankee is valamely német turistától vagy francia csevegőtől tanulta volna az alapszöveget. Egy egész rémdráma van elbeszélve, melyben a jó családól származó Béla rabló-főnök s egy gyönyörű zsidó leány viszik a főszerepet. Béla megrabolja a leány apját, a leányba pedig belészeret. Az viszont szerelmet tettet, meghívja a rablót házukhoz Budapestre, az mitem sejtve megjelenik, s elfogják a zsan-dárok előbb, semmint használhatná fegyverét.

Ilyen mesét elmond többet is. Megemlékezik egy angol lordról, kit családja egy messalianc-tól akar megmenteni s elküldi egy magyar faluba, a hol megszereti a jegyző gyönyörű leányát s elveszi. Elbeszéli egy másik angol történetét, a ki azzal állít be a vidéki orvoshoz, amputálna a lábát, melynek különben nincs semmi baja. Az orvos vonakodik, s az angol revolvert vesz elő, belé lö a saját lábába, hogy az amputáció kikerülhetetlen legyen. Elmondja, hogy egy leány kedvéért teszi, a ki szereti őt, de nem akar hozzá menni, mert gyermekora óta falába lévő, fél, hogy nem fogja ura szeretni soká.

Az ily mesék mellett leírja természetesen a tüzes szemű magyar hölgyeket, áradozik szépségük dícsőítésében, s azt mondja róluk, hogy a világ legtökéletesebb lényei. Magas, karesu természetűek írja le őket, oly arccsal, mely mellett minden más ország női hátra maradnak. Színük rendszeren barnás. Ritkán látni náluk azt a fehérséget és pirosságot, a mi például az angol hölgyeket jellemzi, meg sem lehet róluk mondani, hol megy át a piros szín a fehérbe. Ajkaiak gyönyörű pirosak, fogaik rendesek, s kifogástalan fehérek, nyakuk mint a hattyúé oly finoman hajlik, mellük nagyszerű, derekuk karesu, kézeik és lábaiak kicsinyek. Két heti tartózkodása alatt nem lát Fehérvárt egyetlenegy fiatal leányt, a ki New-York utczáján nem bírna feltűnést kelteni. De ugytalálja, a mily szépek fiatalágukban, bizonyos kor után ép oly hamar öregsznek; szerinte egy 40 éves magyar nő úgy néz ki, mint egy 60 éves amerikai. De — folytatja — mikor ezeket a magyar asszonyokat eléri koruk, akkor tudnak visszavonulni, leányaikat tolják az előtérbe s ők maguk észrevétlenül félreállnak.

A mellett mint praktikus yankee a gazdasági

viszonyokat is figyelemre méltatja. Nagyon tesz neki a pusztai gazdálkodás az a módja, melyet *«Petoll»*-on gr. Forray bírtokán ismer meg. Az egész Petoll — úgy mond — egy kis falu, melynek feje a tisztartó. Azonkívül vagy harmincz család tartózkodik itten, valami épület-felépítésben, melyeket legfőkébb udvariasságból nevezhetünk házaknak. Voltakép barakkok ezek, váltakozva konyhakkal és háló szobákkal. A családoknak csak fejei kapnak fizetést, még pedig nagyon szegényeset. 10 dollárra teszi az egyes család évi béré, s azt rendkívül alacsonynak találja. De tápszerében azután nincsen hiány. Mindenki kap gabonát, zsírt, sőt, húst eleget, van földje, melyet beművelhet, van tehene, melynek tartásáraól az uraság gondoskodik.

A tisztartó valóságos irodát tart, mint a nagyvárosok kereskedője, könyveket vezet, s ez mind nagyon meglepő a yankeera. Csodálkozva látja, hogy a dolgos ökrök mindegyikének van neve, mely egy kis táblácskán ki van írva az istállóban, s hogy e névre megfelelően a könyvbe be van írva az állat kora, ára, stb. Hasonló könyvet vezetnek a tehenekről, a juhokról. Be van jegyezve mindegyikről külön, naponta mennyi tejet ad, s a juhokról, hogy mennyi gyapjút adott. A kevésbbé használható példányok ki lesznek válogatva, meghizlalják őket, s mészárszékre kerülnek. Ugyanaz a sors vár az ökrökre is, melyek kiöregedtek. Nem győzi különben kellőleg bámulni ezeket az erős, munkabíró s félelmetes szarvu állatokat. Mindent összevéve nagy dícsérettel nyilatkozik azon gazdasági rendszeréről, a melyet látott, s azt mondja, hogy csakis ilyen mellett lehet megállania a gazdának oly országban, minő Magyarország, hol még a fő növéstől is adót kell fizetni.

A nép állapotát egyáltalában igen nyomorúságosnak találja. Báránnyörbe öltözve, mezitláb járnak — ugymond — ezek az emberek. Mind ruházatuk, mind lakásuk nyomorúsága mutatja, hogy az ország, melyben laknak monarchia. Mert a királyság, gazdag főurak, s igen szegény köznépek, mint angolunk találja, összeálló dolgok. Az Esterházy gróf — ugymond — több mint 160 házas lovat tart, paripái futnak Európa legtöbb gyepén, nem törődik vele nyereveszté, mindenütt herceglégy költ, s birtokainak kiterjedése nagyobb, mint egy Jowa állam-beli vármege, — de cselőjei a hűvös és nedves novemberi napon is mezitláb járnak.

Székes-Fehérvárt úgy írja le, mint egy nagy falut. Amerikában — ugymond — akkora hely már város lenne, de Magyarországon csak falu. *«Utezái»* sárosak, köveze kritikán alóli, járda sehol, a házak minden kényelen nélkül valók s maga a *«Magyar királyhoz»* czimzett vendéglő csak épen azért jó, mert egy napi utazástól elcsigázva szállanak meg benne. A várost körülbelül huszonöt ezer farmer lakja, s az ember alig tudná elhinni, hogy ez volt valaha a magyar királyok rendes tartózkodási helye.

Leírja a magyar ebédet is. Ennek fő alkotó eleme szerinte a paprika. Először jön a leves, jó sok paprikával. Azután sült malacz, jó sok paprikával. Utóbb pecsenye ismét paprikával, s a csemege után sajt, még az is jól megpaprikázva. És mindebből, ugymond, enned kell, akarva nem akarva. A háziasszony szorgos gondoskodással ügyeli, vettél és ettél-e mindenből eleget. Ha nem, megered a panaszkodás. *«Oh önnek bizonyosan nem esik jól»*. *«Oh nagyon rossz az ebédem s ezt nekem tudnom kellett volna»*. És midőn ez sem használ többé, akkor épen tányérodra tölti meg egy jó adag étellel, s nagy gondja van rá, hogy ott ne hagyja.

Hanem ezt a paprikát azután nagyon megszereti. Jobb minden borsnál, a melyet ismer, izesebb a fekete és fehér borsnál, s nem oly erős, mint a cayenne-i. Nem maró és mégis kellemesen tüzel, úgy hogy jónak találja meghonosítani Amerikában is. Bizonyosval elterjedne ott is hamar, s az amerikai zöldséges piacok ép úgy vöröslenének tőle mihamar, mint a magyar piacok.

A nép különösen megnyeri tetszését. Egy-szerű, de igen értelmes emberek ezek, írja. Életük igen egyszerű, étkészük is az. De ha mulatnak, nagyon elűnnek más néptől, nevezetesen a némettől. A fél-keleti és a nyugot flegmatikus emberek így különböznek egymástól mulatásközben. A német bizonyos kötelesség-szerű érzettel mulat, a magyar azért, mert természete hozza magával így, s nem tehet róla. Január 29-én este 9 órakor áthajóztuk az egyenlítőt. Ez alkalommal a szokásos egyenlítő

jogot formálhat hozzá, hogy ezt tehessen, a magyar kész a mulatásra, a mikor csak teheti.

A szegény nép sorsa most nem rossz az előbbihez képest. Előadja, hogy 1848. előtt a paraszt egyszerű szolga volt, mint az irlandi ma is az a régi angol hódítóknak unokái szemben, s a mint a néger is az volt Amerikában a polgárháború előtt. A magyar nemesség maga szabadtotta fel önkényi jobbágyosságát, a mit máshol csak kényszerítve tett meg. Kossuth alkotásából megmaradt az a legnagyobb, a jobbágyosság felszabadítása, ezt még az abszolút kormány sem merte eltörölni, mely 49 után következett.

Összejön gyakran katonatisztekkel, nevezetesen lovas tisztekkel a fehérvári lovagló iskolából. Nagy dícsérettel emlegeti lovaglási ügyességüket, s a módot, a hogy nem csak minden egyes újoncz embert, de egyszerűen minden egyes újoncz lovat is betanítanak. Nagy rohammal menni előre, s azután hirtelen megállni; sebes vágatás közben jobbra vagy balra kanyarodni, átugratni ismeretlen akadályokat stb. mind oly precizióval hajthatik végre, hogy az ember nem tudja a lovat bámulja-e inkább vagy a lovat. De ezekkel a tisztekkel — ugymond — nem lehet másról beszélni, mint háborúról. Őket csak az érdekli, mert béke idején az előléptetés igen lassu. A kapitány azt találja, hogy nehezen élhet, s mindjárt könnyebben menne sora, ha őrnaggyá lehetne, az őrnagy az alezredesi rangra vágyik, s mind ezt leghamarább a háboruban érhetik el. Őt is találhatja a golyó, akkor már nincs szüksége az előléptetésre, de találhatja főlebbvalóját is, s akkor nyitva az ut. A bosnyák lázadás után állítólag így kiáltott fel az egyik kapitány: *«ennek is vége, a majomomat nem lötték le, s én most is csak kapitány vagyok»*. Ezek a katonai urak is úgy gondolkoznak, ugymond, mint az Indiánai állambeli farmer, ki kétségbeesetten tördelte kezeit, mikor megtudta, hogy a polgárháborúnak vége, s nem lesz több ütközet és vérontás: *«Istenem! leszáll a disznóhús ára, s nekem tizenhat disznóm van az ólban!»*

Sok apró részletet ügyel meg yankeenk rövid idő alatt, mi sok más utazónak kikerülte figyelmet akkor is, midőn hosszú ideig tartózkodott hazánkban. Hanem a ki alapos ismeret akarna felőlünk az ő leírásából meríteni, az nem kevésbbé csatlakoznék, mint az, a ki Tissot könyvéhez vagy más efféle termékekhez fordulna jó tanácsért.

EGY MAGYAR TENGERÉSZ BAZILIABAN.

— Eredeti levél. —

Bahia kikötője, 1883. február 10-én és 13-án.

1882. december 29-én ő felsége *«Friedrich»* nevű korvettya Gibraltár kikötőjében fölszedé horgonyt, a vitorlákat kifeszítették és a kedvező szél elindította a hajót, először lassan, de egyre fokozódó gyorsasággal. Mindenki kinn a fődéltelenen volt, hogy elbucsuozzon az ó-világtól. Az ágyuk mind a hajón, mind a kikötőben hatalmasan dörögtek, a legénység kurjongatott, a hullámok csapdosták a hajó oldalát. Igazán nagyszerű bucsuzás volt.

Nemsokára kinn voltunk a szabad oceánon, a partok mindinkább halványodtak, míg végtére minden eltűnt az óriási víztömegben. — *«Busan* visszánéz a vándor, Isten hozzád szép hazám!» költönné s zavaai önkénytelenül szembe jutottak, midőn ama földszőlő határait, melyben szülőföldem fekszik, szemem elől így elenyészni láttam.

De nem sok időm volt elmerengeni, mert kötelességem teljesítéséhez kellett látnom, és csak este, a vacsoránál volt ismét egy kis szabad időm; de már akkor nem az ó, hanem az új világlág foglalkoztunk, mely jelen utunk célja volt.

Az új év rosszul vette kezdetét, mert 48 óráig tartó szélvészelt lepett meg bennünket, melyen azonban minden baj nélkül estünk keresztül. De nemcsak a szélvészelt, hanem midőn az egyenlítő felé közeledtünk, a szélcsenddel is megismerkedtünk, úgy, hogy gőzzel kellett indulnunk, mi jelen gyakorlati utunkban, a hol a vitorlákkal való hajózás meg van parancsolva, csak kivétel.

Január 29-én este 9 órakor áthajóztuk az egyenlítőt. Ez alkalommal a szokásos egyenlítő

keresztelőt is megtartottuk, melyre már jóval előre készülleteket tettünk és már alig vártuk a napot, hogy bohózatunkat eljátszhatssuk.

8 órakor a tisztek és a legénység összejűltek, hogy a tenger istenének küldöttjé illendően fogadhassák, és csakugyan nemsokára hallatszott: *«Bodhoj»* (a mivel a hajó megállittatik) és megjelent a *«Triton»*, mintha a tengerből szállott volna ki. *Ruházta jelezte a régi görög származását, mert egy zöld tengeri fűből készített öv a test körül és ugyanilyen karperecek, további valami diadémfele a fején, volt az egész öltözete; de hát az aequator körül nem fázna az istenek. A szokásos kérdéseket: «ki a hajó kapitánya? hová utaznak? honnan jönnek?» meg-tette és kinyilatkozta, hogy gazdája, a hatalmas Neptun és bájós neje holnap délután 2 órakor tiszteletüket akarják tenni. A magyar, dalmát és olasz legénység ez örömhírre ki-ki saját nemzeti tánczát járta el, azután verseny-tornászás és dalolgatás, majd még ügyesen rendezett tombola-sorsjáték következett.*

Másnap délután csakugyan megjelent Neptun (az alkormányos) és Amphitrite (egy bajszos szakállatlan matröz) diszkoscin, mely egy lobogóval bevont ágyúcsőből hevenyésztetett, és 12 szerccsen által ünneplészen vonatott, azután két udvari hölgy, egy rövid nadrágos, szemüveges és méterhosszu nyakraváloval ellátott orvos, egy borbély, egy csillagász és egy bórökből ügyesen összetakolt medve. Midőn a hajó kapitányához értek, megálltak és a hatalmas Neptun üdvözölő beszédet intézett hozzá, neje pedig egy költeményt szavalt el. De most következett csak a java! A medve a szerccsenekre rontott, kik iszonyuan ríköztak és lándzsájukkal védtek magukat, míg le nem győzték medve uraságát, aztán közbe üttek és hatalmasan lórnáztak, mit ők győzelmi énekek neveztek; a borbély egy matröz fűt lekapott, bekente iszonyuan mésszel és nagy plékésével ismét levakarta, míg a csillagvágáló nagy köröket rajzolt. Egyszerre csak vastag viz-sugarak tödültek minden oldalról a vezényhidon álló tisztek felé. Ez volt a *«keresztelő»*, melyből a legénységnek is jutott, mert kannákkal nyakra-főre leöntötték egymást.

Igy végződött e nevezetes nap, melyen komoly hadi hajónk oly hirtelen tréfás alakot öltött.

Az egyenlítőnél a kedvező *«passat»*-szelek következtében bátran haladtunk. Ez év február 8-án pillantottunk meg Dél-Amerika partjait és még ugyanaz nap *Bahia* kikötőjébe értünk. A kikötő és a város, melynek hátterében öserdő terül, a hajóról gyönyörű látványt nyújtott, úgy hogy valamennyien óhajunkat fejeztük ki, hogy mielőbb közelebből is megtekintessük. Alig hogy megérkeztünk, számtalan bárka és csolnak vett körül, mely mindmegannyi különlegességet hozott eladóra. Nem is győztünk elégetveni és enni a kitűnő déli gyümölcsökből, mint ananász, kókuszdió, banán, narancs, füge, stb. És milyen olesón jutottunk mindenhez. Egy óriási görög-dinnyenagyságu ananász 16—18 kr., egy nagy kókuszdió 8—10 kr., ugoranagyságu banán 3 darab 2 kr., természetesen braziliai értékben.

Meglepett, hogy itt a legegyszerűbb ember is bármiféle pénzt elfogadott, ismerté is értékét. Osztrák, angol, francia, görög és spanyol pénzt hoztunk forgalomba és becsereltük braziliaiért. Ez a pénz nekem kissé ügyetlennek tűnt fel. Már egymagában az, hogy 1 millereis, mely körülbelül egy ó. é. forintnak (1 frt 17 kr) felel meg, ezer részre osztatik, és így krajezáros dolgoknál is már százakkal kell számolni, mi egyébként a nagyani szerető brazilainak jó szolgálatot tehet, mert ha Európában esetleg valakinek azt mondaná, hogy 2 millió reis-nyi vagyonnal bír, bizonyára gazdag embernek tartaná, pedig még akkor 2034 forintnál semmi-vel sincs többé. Másrészt a pénzek ügyetlen nagyak. Egy 40 reis-nyi, tehát 4 krajezáros rész pénz akkora, mint egy Mária-Terezia tallér és a 100 és 200 reis-os (10—20 krajezáros) nikell pénzek is majdnem akkorák, mint nálunk egy ezüst forint.

Tegnap, azaz február 12-én végtére megérkezett az a nap, a mikor engedélyt kaptunk a szárazföldre menni, és pedig délután 2 óráról este 9 óráig. A gőzbárka kiszállított bennünket és 4 hó mulva, a mióta Pólaból elindultunk, végtére ismét szárad talajt éreztem lábaim alatt. Hogy a 7 órai szabad időt miképp lehessen legjobban kihasználni, már a hajón ki volt kombi-

nálva. Egy társam és én elhatároztuk, hogy a közlekedő ló- vagy inkább öszvérvasúttal kimegyünk az öserdőbe, visszajövetelünk után pedig a várost járjuk be.

Ugy is tettünk. Bahiának két városrésze van: az alváros, mely a tengerparton fekszik, és a felváros, mely egy befelől nyúló hegyháton terül el. Látszik, hogy itt is haladnak a korral, mert valami siklóféle, t. i. egy kosár-fölvonó kapcsolja össze a két városrészt a kanyarulatok utakon kívül. Mi is természetesen ezt a közlekedési eszközt használtuk, mert már az itt uralkodó óriási hőség sem valami nagyon invitált a hegy-mászásra.

A felvárosba fölérve, gyönyörű kilátásunk nyílt a kikötőre, számtalan hajóval és csónakjaival.

A szerezcsenek, kik itt nagy számmal vannak, lépten-nyomon megbámultak bennünket. Végignéztem rajtuk, hanem legkevésbé sem találtam rokonszenves alakoknak. A nők kül-

göztünk eleget csodálkozni az anyatermészet é pazar művészetén. A pálmák széles levelekkel az ut fölött összeértek és így hűs árnyékban haladtunk. Minden oldalon a részben gyümölcs-csel megrakott kókusz-, banán-pálmák, narancs-, füge-, mahagoni-, tulipán- s más fák kellemes változást nyújtottak. A sinek az erdő szélére vezettek és innen ismét az oceánra nyílt kilátásunk. Nemsokára meg is állt a kocsis mi aztán gyalog haladtunk még egy jó darabig az erdő szélén elnyúló uton. Jobbról-balról könnyű stílusban épült nyaralók voltak láthatók, melyek ha nem is vetekedhettek a budapesti sugáruhákkal, mégis a buja növényzet közepén nagyszerű látványt nyújtottak. Nem állhattuk meg, hogy egy jó magyar nótára rá ne gyujtsunk, a mi csak úgy viszhangzott az öserdőben, a mely nem tudom, ha hallott-e már ilyet valaha.

A délutáni idő már jólre haladt és így visszafordultunk. Egy és fél óra múlva ismét a városban voltunk, melynek megtekintésére

ségével, a mit minden lépten-nyomon portugál nyelvvél zavart össze, megmagyarázni. — Kis lánytestvérét is magunkhoz édesgettük volna, de a kicsike felt és fekete dajkája mögé bujt. — 1/2-9-kor elbucszunk új barátainktól és 9 óra-
kor ismét a hajón voltunk.

Még egy hétig maradtunk itt, aztán folytattuk utunkat *Martinique* felé. Európába csak vagy 8 hó múlva érünk vissza.

Röthy Frigyes,

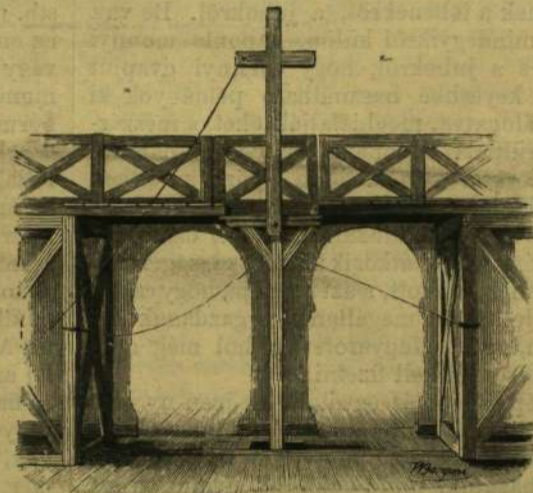
tengerész, gépész-áltiszt a «Fridrich» korvetán.

EGYVELEG.

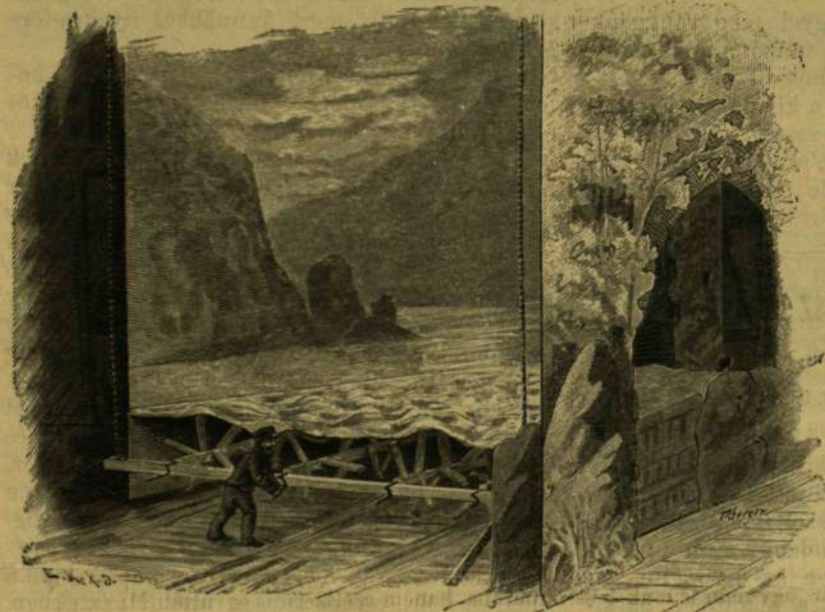
* A holdról új elméletet állított fel egy berlini tudós. Ez elmélet szerint, mivel a nehezebb résznek kell a föld felé fordulnia, a másik, töltünk állandóan elfordult részen levegőnek s víznek kell lennie, mely könnyebb. A felerészben vízzel telt gölyönak, ha zsinóron egy tárgy körül forgatjuk, külső részét mindig a vízzel telt fél fogja képezni.

LOHENGRIN MEGÉRKEZÉSE.

ÖSSZEOMLÓ HÍD.

VIAHARTÓL KORBÁCSOLT TENGER.

A HÁZBEOMLÁS DISZLETEI A «PRÓPÉTÁ»-BAN.

A SZINPAD CSODÁI.

nösen nagyon csunyak, sovány karjaikat vékony, hosszú ujjakkal lelógatják, mintha elhalt testrészek volnának, és az ing alól kilátszó vékony lábcsontjaikat is inkább madárijesztő rudaknak lenett volna tartani. A szerezcsenek öltözete mindössze egy ingből és a fej körül csavart színes kendőből áll; a gazdagabbak azonban részben európai divatot utánoznak.

Az itt uralkodó nyelv a portugál. Megkísérlettük német, olasz, angol és francia nyelven intézni kérdéseket a járó-kelőkhöz, de feleletet senkitől sem tudtunk kapni.

Féltári gyaloglás után végre a vasúti sinekhez értünk, de még vagy 20 perczet várnunk kellett, míg a fekete kocsissal és konduktorral ellátott kocsi hozzánk ért. Várakozásunkért kárpótást nyertünk annyiban, hogy a fekete kegyetlenül odavágott a hosszufülek közé, melyek egész erejükből vágatva haladtak tova. A mint a városból kiértünk, az öserdő kárpítjai megnyiták előttünk. Mi, kik a tropikus növényországot eddig csak könyvből ismertük, nem

szántuk még hátralevő időnk. — Alig járunk azonban egy félórát az elhanyagolt állapotban levő utcákban, midőn egy szerezcsenek fiú cédulát nyomott a kezünkbe, melyen a «do Clob» szálloda tulajdonosa vendégeinek pártfogásába ajánlotta magát. Alul nagy betűkkel olvasható volt «Man spricht deutsch.» — «on parle français.» — «English spoken.» — «ese habla espanol.» — a min nagyon kaptunk, mert sok mindenfelét tudtunk volna kérdezni, de itt még senkitől sem kaphattunk választ. Elmentünk tehát a «do Clob» szállodába, melynek tulajdonosa csakugyan beszélt németül, mert német származású volt. Izletes vacsora és két üveg jó bordeaux-i bor mellett, a miért mindössze csak 2400 reis-t fizettünk, a vendéglőssel, ki nagyon barátságos embernek mutatkozott és nejevel hosszasan eltársalogtunk. Volt egy nagyon esinos kék szemű, szőke hajú kis fiacskája is, ki nem győzött eleget iskolájáról, fekete pajtásairól és egyéb élményeiről beszélni. Szegény, hogy iparkodott nekünk mindent törött német-

* A szicíliai tenger alatti alagut tervei már elkészültek s a velencei vasúttársaság előtt vannak jóváhagyás végett. Az alagut egészen 13,546-17 méter hosszú lesz, melyből azonban csak 4565-63 méter esik a tulajdonképi tenger alatti részre, mely 154 méterrel lejjebb fog feküdni, mint a tenger színe. Az alagut építési költségét mintegy 36 millió forintra tervezik.

* Ravasz pap. Adakozásra hívta fel egy amerikai pap hiveit s körülbelül ezeket mondta: «A részvét, mely arcaitokon látszik, aggodóvá tesz, hogy egynemelyik közületek igen sokat fog adni. Figyelmeztetek ennél fogva, gondoljátok meg, megenged-e anyagi helyzetetek, hogy jótékonyaságot gyakoroljatok s kívánom, hogy senki se tegyen pénzt a perzselbe, ki adósságait nem képes kifizetni.» A gyűjtésnek rendkívül gazdag eredménye lett.

* Gothában csak most égették el a századik hullát, bár az első hullaégetést már 1870-ben december 10 én történt s ez idő alatt Németországban több mint 4 millió halálest fordult elő. A hullaégetést tehát nem népszerű, ámbrádrágának nem mondható, mert az egész szertartás csak 28 forintba kerül.

A SZINPAD CSODÁI.

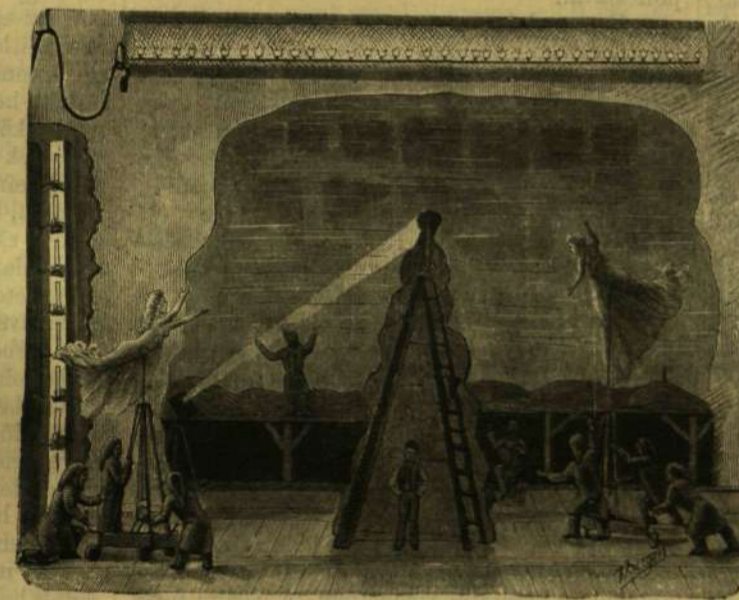
Volt már alkalmunk e lapok hasábjain (lásd «V. U.» 1882. évi 1. számát) egyet-mást bemutatni amaz elmes szerkezetekből, melyek a szinpadon oly erős csalódásba ejtik az érzelket, hogy a néző néha valóban azt hiszi láthatni, a mit a szinpad technika csak utánoz. Hogy e tisztán mechanikai segédzserék is nem csekély mértékben járulnak hozzá az illúzió teljesebbé tételéhez, nagyban emelik a hatás összhangját s igen alkalmasak a kellő hangulat felkeltésére: azt fölösleges bizonyítgatni.

Skakespeare idejétől, a mikor csak egy táblára írták föl, hogy most a színhely szoba, erdő, csatater, stb. s a nézőnek a színhelyt csak képzelni kellett, — a meiningeniekig, Wagner Rikhárdig s az u. n. kiállításos darabokig, — rendkívül haladást látunk a szinpad technika terén, midőn hullámzó tengert, sőt tengerfenéket, benne uszó halakkal, szörnyekkel, nimfákkal, buvárokkal, vagy tűzvész omladozó házzal, fákat tördelő vihart, napkeltét, stb. oly híven látunk utánozva, hogy az ember pillanatokra szinte elfeledi, hogy színházban van s csak hű utánszót, a mit lát, hanem a való természetet, az életet véli szeméi előtt.

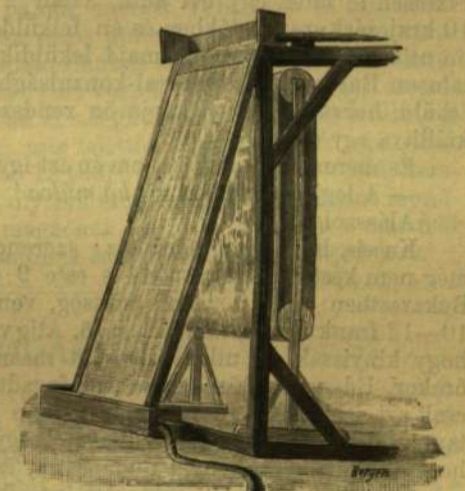
A szinpad gépezet az utolsó két év alatt az eddiginél nagyobb lendületet nyert. Alkalmat erre egy szomorú katasztrófa, a bécsi Ringszínház leégése szolgáltatott. A szinpadok építésével foglalkozó szakférfiak ettől kezdve még nagyobb gondnal foglalkoztak oly újításokkal,

TÜZÖLTÓ AZ ELLENŐRZŐ ÓRÁVAL.

RHEINGOLD.
A SZINPAD CSODÁI.

VIZZUHATAG.

melyek által hasonló szerencsétlenség jövőre elkerülhető lenne. De a színházak tűzbiztonsága azért még mindig jámbor óhajtatásnak maradt. A színházégek nem szüntek meg. A Ringszínházbeli követte a schwerini udvari színház égése, majd a new-yorki Wallace-színházé. Még hazánk sem maradt megkímélve e csapástól, mert Arad gyönyörű színháza is áldozatává lön a pusztító elemnek.

A kigyuladás elleni teljes biztonság, az égés abszolút lehetetlensége nem is lesz egészen elérve soha. De a mit nem lehetetlen elérni, az, hogy a kítórt tűz huzamosabban vagy legalább annyi időre lokalizáltassék, míg a közönség a nézőtérrel, a szini személyzet a szinpadról és öltözőkből kimenekülhessen s talán a tűz is elfojtathassék. Erre első sorban a színházaknak a gyors kiürítést lehetővé tevő belső berendezése szolgál, és anyaga, továbbá ennek impregnálása éghetetlen vegyi szerekkel, a szinpadot a nézőtérrel elválasztó vas-előfüggöny, a szinpad fölött álló víz-rezervóir, mely csőhálózatot mindenív elvezeti vizét, a hol a tűz tápanyagot találhatna stb., de különösen a tüzzrendőri ügyelet, a tűzőrtök celszerű elhelyezése s oly szerkezetek, melyek segítségével a tűzőrt azonnal észreveheti, ha valahol gyaladás támadt. Ily szerkezetek egyike az u. n. ellenőrző óra, melyet magával hord, különböző helyeken levő kulccsal felhuz, mert az óra elárulja, ha nem fordult meg valahol a kellő időben.

A tulajdonképi szinpad technika reformátojai között a nemrég elhunyt nagy német zene-

szerező, Wagner Rikhárd szerzett magának kiváló érdemeket a bayreuthi színház fölépítésével, melynek szinpadát nemcsak hogy nemes egyszerűséghez vezette vissza, de egész új és eredeti gépezeteket is meghonosított rajta. A színes kivilágításnak azzal vette el tűzveszélyes jellegét, hogy valóságos tűz helyett erősen megvilágított vizgőzőket alkalmazott. 1876-ban a «Nibelungen-Ring» trilogiája már ily világítás mellett adatott elő s a kik az előadások tanúi voltak, soha nem fogják elfeledni azt a bűvös hatást, melyet például mindjárt az első jelenetek gyakoroltak, midőn föltartak a Rajna-folyam mélységei, bennök a messzire tündöklő Rheingold, körüluszva a Rajna tündérlányaitól. Amulattal nézte a közönség a vízben uszni látszó alakokat. Pelig hogy mily egyszerű szerkezettel idéztetett föl e hatás, arról második ábránkból könnyen meggyőződhetik az olvasó. Az ábra hátulról tünteti föl a jelenetet, közepén a Rajna aranya (Rheingold), melyre bűvös lámpa veti fénysugarait, úgy, hogy a megvilágított tárgy maga látszik kilővelni a ragyogást, — körötte a Rajna leányai, kerekéken járó magas vaspóznákra helyezett kosarakban fekvő, balra a háttérben a törpe Alberich, ki a Rajna aranyát elrabolni jött s kinek számára már el is van készítve a latorja. A hullámos háttér a Rajna fenekét tünteti föl s egyuttal arra való, hogy az uszó szerkezet kerekait elrejtse. Az uszó szerkezet előre, hátra és oldalt mozdítható, a pózna pedig magasabbra és alacsonyabbra huzható, úgy hogy a tetejére csatolt sodrony-

habjain a hattyu által vont ladik, melyen a Gral lovagja látható, s midőn kikötte és partra szállva, Lohengrin elbucszik hattyujától s az megfordulva lassan eluszik a ladikkal. Az ötödik rajz megmutatja, hogy e csodatünetemény gépezete, mely végtelenül egyszerű. A széles csik, mely a szinpadon végig nyulik, a víz szintje, hullámokkal befestett vászondarab, mely a mögötte égő világosságát átcsillámoltatja s azzal a víz mozgó habpikkelyeire emlékeztet.

A víz különben többféle módon állítható elő a szinpadon. Így az érintett vászondarabbal, minő egymás mögött több is lehet, akkora hezaggal, hogy köztük elmenni lehessen. Ha e vászondarabokat egymással ellenkező irányban mozgatjuk, a csalódásig előtünk áll a víz hullámzása. Ugyane hatás még biztosabban elérhető egyes mozgatható festett hullámok által. A haragos vihartól korbácsolt tenger előállítására is igen egyszerű. Elég ehhez egy kellő nagyságu, tengerszínre festett vászon, melyet a szinpad fölött kiterítenek. Ha ez alá gyermekeket bujtatunk, kik ott lassabb vagy gyorsabb tempóban, hol legugolnak, hol kiegyenesednek: a csalódás tökéletes. Egyébiránt ez eleven motorok is elkerülhetők egy oly szerkezet mellett, minőt hatodik ábránk mutat.

Vizzuhatagot szintén festett vászonszeletekkel lehet előtüntetni, melyek vége egyéve van varrva, aztán hengerre huzva, melyet állandóan lefelé forgó irányban mozgatunk. A hatást még emeli, ha e vászondarabokon egyes átlátszó helyek vannak, melyeken a mögöttük égő világ-

BUKARESTTŐL KONSTANTINÁPOLYIG.

— Eredeti levél. —

Konstantinápoly, 1883. április 18.

No hiszen szépséges idő van utazásra. A hosszú, nedves, inkább hűvös, mint hideg tél után április közepéig vergődünk, és ime hó, dara, sőt valóságos mennydörgős jégeső kergeti egymást egy-két melegebb, derűsebb nappal váltakozva. Most is szakad az eső, mintha csak a Noé özönvize akarna újra beköszönteni: de már még sem állom ki tovább friss levegő nélkül, hisz itt Bukarestben úgy szidnak, becsmérelnek bennünket, mintha csak az erdélyi százsz atyafiak szemüvegét tették volna fel. Társaságba mész? hol finoman, hol élesen, hol gunyosan támadnak rád a magyarizálás vádjával. Kávéházba menekülsz? no hiszen az esőről a csurgóba álltál, kormánypartí, közép-, szélső ellenzéki, vörös-, fehér-párt lapjai, beleértve a bukaresti idegen nyelvűeket is, torokszakadtából szidják a magyart. Ezekből itélve azt hinné az olvasó, hogy otthon valóságos spanyol inkvizíció van felállítva a románok és szászok ellen s hogy a magyarságnak most nincs más dolga mint irókápvál kezében végni, gyomlálni mindazt, a mi nem tősgyökeres hun.

Menjünk utlevelet láttamoztatni a konzulátusra; mert hát egész Európát, meg gondolom Amerikát be lehet ugyan utazni utlevél nélkül a mai világban, mikor a vasut és telegráf az üzletemberekre nézve leöntötte az ország-határkorlátokat, de már hazánkban keletre meg vissza utlevél kell. Eddig legalább adtak utlevelet 3 évre, s ha ez letelt, a konzulátus meghosszabbította másik háromra, s így csak arra szolgált, hogy az ember valahogy ki ne bujhasson a fejadó megfizetése alól; hanem most mily gyönyörű multság az, ha az ember, teszem fel Sztálinán az Olt vize mellett lakik, avagy épen valami birtokot tart bérben hajótól, vasutól jó messze, s kap egy sürgönyt, hogy 8 nap alatt legyen Várnán?

A legelső vicze-konzulási állomás 7—8 órajárás. — fogj be kocsis, hajts! Sár, víz, rossz hid, kocsi, lófogás, mind mi ez, ugymond, oda kell érni 3 óráig, mert akkor bejárák a hivatalt és elvesztettünk egy egész napot! Meg is érkeztünk szerencsén; a viczekonzul ur, daczára hivatala nagysága bürokratikusán kifejezett érzetének, leereszkedett nyájassággal fogad — hisz nem vagyunk góbé napszámos, kit csak azért is le kell egykissé szidni, hadd érezze, hogy ural van dolga. Kérjük utlevelünk láttamoztatását Várnára.

— Hja uram; de ez az utlevél már lejárt. No hát kérek újat.

— Ha ön osztrák alattvaló lenne, teljesíthetném kívánatát. De a magyar miniszterium magyar állampolgárok számára csak egy évre ad utlevelet.

De nekem 3 nap alatt Várnán kell lennem, Bulgáriában összevásárolt gabonát rakok hajóra.

— Sajnálom, de nem adhatok utlevelet. Fizessen le most egy évi adót, és 2 forint 10 krajczárt aranyértékben és én felküldöm az ön utlevél Pestre, onnan majd leküldik hivatalosan Bukarestbe a general-konzuláshoz, az átküldi hozzám s itt megkapja ön rendszeresen kiállítva egy évre.

— És mennyi idő alatt kapom én ezt így meg? — A legjobb esetben két hó múlva!

Alásszolgája.

Kocsis, hajts az indóházhoz; szerencsémre még nem késtem le a vasutól s este 9 órakor Bukarestben valék; vasuti költség, vendéglő, 10—12 frank mind számba sem jó. Alig vártam, hogy kinyissák az utlevél-hivatalt másnap 10 órakor. Údvarias előzékenységgel fogadtak, de csak azt ismételték, a mit már tegnap hallottam: föl kell terjeszteni az utlevelet egy meghosszabbítási kérvénnyel Budapestre, és mivel minden utlevél ügyét csak ott intézik el az egész magyar államra nézve, alkalmasint ott munka-torlódás áll elő, ennek kell okozni, hogy legkedvezőbb esetben két hó, rendszeren azonban három, három és fél hó múlva küldetik vissza az egy évre engedélyezett új utlevél!

Eszembe jutott gr. Szechenyi Béla utazása a mennyi birodalomban; e föld-golyón ennél közelebb ehhez hasonlítható példát nem talált emlékezetem, sőt ez a példa is sántikál, mert a czipofos, pávatollas mandarinok mégis csak kiállították két hó alatt a kért utlevelet a 3—4000 kilométernyi nagy útra, míg ha egy Gyurgyevón lakó magyar át akar menni a Dunán egy csónakkal, két-három hó múlva kapja meg rá az engedélyt Budapestről!

Ez nem mese, nem képzelődés avagy nagytűzés, hanem száraz tényállás, vagy ha úgy tetszik: állapot.

Nem volt mit tenni, megfizetem a fejadómat (két forint), más 2 frt 10 krajczárt a leendő utlevélért, és gondolom még valami forintot persze szép sárga aranyban, aztán kaptam egy fél iv papírost a mit Matrikel-Schein-nak hívnak és majd egy kánikula mély megkapom az engedélyt, hogy a buzám felrakodtatása végett Várnára mehessen.

Persze ha 5 nap alatt ott nem vagyok, hát tönkre jutok, fizetem a hajónak a büntetéséért — néhány száz forintot naponta — de hát az nem tesz semmit! Mért nem kértem utlevelet ezeltől három hónappal!

Segít tehát magán az ember a hogy tud: vagy megkéri valamelyik némileg hozzá hasonló ismerőst, kinek már megjött az utlevele, hogy adja azt kölcsön néhány napra, és így a legbecsületesebb ember is kénytelen álmév alatt utazni, avagy egy román házibirtokos jó barátjával elmegy az első román megyefőnök-

höz s annak jóállása mellett azonnal kap utlevelet.

Hogy én melyik kisegítő módhoz folyamodtam, nem tartozik a dologra; néhány darab husz frankos aranynak elutaztatása és három napnak elvesztegetése után mehettem és zuhogó esőben be is szálltam a kis dunai gözörsre, a mely Gyurgyevórol 20 perc alatt átszállit Ruscsukra.

A kis hajón vagy tizen voltak európai öltözötűek, utlevelet nem kértek senkitől, csak egy héber és egy elegáns angol utitárstól. A mint kiléptünk a bulgár partra, nekünk csak podgyászunkat vizsgálták meg, hanem a hébertől megint utlevelet kértek és minden pont leolvasása után jól végig nézték, illik-e rá, aztán szó nélkül becsatolták; rá elővették az angolt. Ez megtárgyalta az utlevél-mutatást, micsoda szemtelen kis provincia vagy mi ez, ugymond, hogy itt az embert utlevélért merik boszantani és jól összeszedta a bulgárt, nevezvén őket állandóan és következetesen bougrenek, de biz a hetvenkés nem használt semmit, megmondta neki, hogy ha utlevelet nem mutat, nem eresztik tovább, elvégre is kapitálánia kellett; mikor aztán jól végig nérték minden személy leírását, visszaadták utlevelét. Ő maga szőlított meg, hogy mit gondolok, miért kértek csak tőle és tőlünk nem? — Hát, mondám, ön jó zömök, veres bajuszu szőke ember, amannak a hébernek meg sárgás bajusza, rőt szakállával, mindketten 25—30 évesek, az urakban bizonyosan Spangát keresik! — Oh that damned rascal! Hanem aztán e magyarázatra kibékült a bulgár policziával.

Furcsa dolog az, mikor egy szegény ember véletlenül megnyeri a sorsjegyet s egyszerre urrá lesz, frakkot, köcsög-kalapot ölt, és keztyűbe, laktópánba rejti durva kezét-lábát: épen ezen hatást teszi az emberre az a bulgár új uraság; esetenlül áll rajtuk az európai ruha, indóházuk rideg, tisztátalan, keresztül-kasul fú rajta a szél; a vendéglőben egyetlen egy tál ételből, borju sültből áll az étlap; vasuti kocsi-jaik szűkek, a második hely ilyesmi már ruganytalank, még az indulási csemetés módját se tanulták el, a hogy kell, miután egy-egy rövid percznyi időközben vagy háromszor jól elrázta csak egy szabad kézből a réz csengőt, sip helyett — muszkának — trombitált egyet és indul.

Persze, hogy a vonat nem is valami nagy, három személyszállító, egy pakkos és postakocsi, a tender s elől a mozdony; ebből áll a gyorsvonat, de meg elég gyorsan, mert a 220 kilométernyi utat 7 és fél óra alatt ledarálja.

A mennyire az esőben és az apró, vizes ablakokon keresztül kivehettem, a berlini híres szerződés azon pontja, hogy a Duna-menti várak lerontandók, mint a muszka számlába bele nem illő pont — egyszerűen ignoráltatik, s a rengeteg erős Ruscsuk védműveinek lebontása a mindent majdan megőröl időnek fogaira bízott; esetleg azonban lehetne belőle 14 napi munkával olyan második Szebasztopolot teremteni, melyet ostromolhatna fél Európa pesszél esztendeig, kötvén vele egy jó gordiusi göröcsöt az Al-Duna kellő közepén; de hát efféle bagatelláért csak nem kellemetlenkedhetik az osztrák diplomácia olyan kedves jó szomszédokkal, mint a muszka?

Mindjárt az indóháztól lankásan emelkedik fel a jobb part, gondolom vagy 60—80 méternyi magasra és a vasut ezen oldalog csöndes lejtőben felfelé. A tető egy nagy messzeterjedő síkság a Dunától egész a Balkánok lábáig, de nem olyan ám, mint az alföld síkja, — még csak az oláhországihoz sem hasonlítható, látszik rajta, hogy ez tőfenék ugyan soha sem volt, mert meredek mély völgyek szeldekül által, hátaikat, lassan domboruló gerinceiket képeznek, mint kiszagattott sík darabokat.

Az első állomásig, Cservenipodá-ig, e területnek minden szántható darabja el van osztva apró holdakra és sűrű apróra felszántva; a durva oláhországi szántás mellett ez valódi filigrán munka, mutatja, hogy a bulgárnak hajlama sokkal inkább a kertészkedés s apró pepecselés egy kis helyben, mint a nagy külterjes gazdálkodás.

A hullámos talaj egész Sumlaig, illetőleg a sumlai ut (rvad) állomásig lassan főlebb-főlebb

emelkedik; a föld felülete kávézsin, máshol szürkés-barna, ilyené tette a felszint borító nem igen vastag televény réteg. Az alany, a mint a vasuti mély bevágásoknál észlelhető, sárgás agyag márgával keverve, itt-ott homok, laza málladozó kő, görgeteg márga-kőgyurat rétegekkel vegyesen. De minél jobblebb hatolunk az országba, annál kevesebb lesz a megmivelt föld, ugyszólván csak a ronda falukat veszik már körül rendetlen ezik-czakkokban; a vidék nagy részét, gyönyörű lapályos dombokat, hegyoldalakat silány erdőszeg borítja; de minő erőtelenség ez is, erdő meg ezer holdnyi területen, a melyben nincs egy jó karó vastagságú fa, hanem az egy-két éves sűrű hajtás is levadva újra, talán tüze, talán legfőlebb sövény fonadékknak, s a legujabb vágásokon kecske nyájak bitangolnak. Látszik, hogy ennek a földnek nincs gazdája, ez a senki földje. Tulajdonképen a török, illetőleg a Vakuf vallási alapítványoké volna, és hajdan 25—30 év előtt, mikor egykor a magyar emigránsok itt vándoroltak, e rongyos cserjék helyét rengetegek borították, de már akkor szabad volt vágni az erdőt ingyen a kinek tetszett, s látszik, hogy ugyan fel is használták e szabadalmat, mert ma már egy telegráfrudnak való sincs ott, a mennyire a szem láthat.

Hogy miért nem rendeztette be a török ez óriás erdősegeket állami uradalmakká, s a főlősleges és mivelésre alkalmas földeket miért nem adatta el, míg fölötté teljes rendelkezési szabadsággal bírt, mikor ebből millióira menő jövedelmi forrást nyithatott volna magának; sőt nagy birodalmának még megmaradt részeiben, az egész Kis-Ázsiában miért nem rendezi európai lábón a birtokviszonyokat maig sem? azt érteni nem lehet. Így száz meg száz ezernyi holdak hevernek a nélkül, hogy jövedelmezzenek, a közpusztításnak oda dova martalékul, és ennek veszedelmes hatása nem csak az, hogy az államnak belőle majdnem semmi jövedelme nincsen, hanem a népben e miatt a fekvő birtokhoz ragaszkodás érzete, a mi tulajdonképen ismét alapja, létfontelése a hazaszeretnek is, nem fejlődhetett ki. A föld az állame, a birtokos rajta ugyszólván csak haszonbéröl, tizedet kell adni természetből az államnak és bár a birtokló adhatja-veheti az általa megmivelt darabocskát földet, látinivaló, hogy nem tekintheti azt még sem valódi magán tulajdonának, már hogy is nevezhessem én azt teljes joggal sajátomnak, a minek termése nem egészen enyém? Talán ez az oka, hogy a muzulmán nem is ismer oly értelemben, mint mi, hazát, hisz nyelvében nincs is erre megfelelő szó; a hon fogalmát nála a vallás helyettesíti és visszahatólag a vallást lát azán azon szentélyé, melyhez nyulni senki nem mer. Az egész ország — nagy részben — a vallás-alapítványoké, a birtokrendezés ezt támadná meg, tehát nem szabad hozzá nyulni!

Igy vannak a nők elzárásával is; minden felvilágosodott török tudja, hogy az ő művelődésüknek legfőbb gátja a nőknek kizárása a társadalomból, látják ők, hogy a társadalmi finomulásnak, az élet szűfélé utjain való nagyra törésnek, kitűnni akarásnak végelemzésben a nőknek tetzenen vágyás a legfőbb indoka, legfőbb rugója; látják, hogy Európát a szabad verseny a nőknek a férfakkal egyenjogosítása tette a világ szellemi, sőt anyagi urává; és mégis nincs az a hatalmas szultán, ki egy tollvonással el merné törölni a három-éleket, szabadabbá merné tenni a nőket, bár érzi, hogy ha még egyáltalában megmenthető, ezzel talán megmenthetné még a törököt a végenyészettől; de hát ez a vallás dogmáinak megtámadása lenne, ahhoz pedig nem szabad nyulni, az non possumus!

Sumlától Várna felé szép, nyílt, meredek sziklás hegyektől szegélyezett völgy vezet, itt nyomulni elő támadó hadtestnek bizonyos romlás lenne, bár maguk a hegyek itt már nem magasak; azért választották az oroszok ama nagy kerületül túl Sumlán, túl sokkal Ruscsokon, hol aztán csakugyan le is jutottak a déli oldalra. A vasut e völgyön kigyózták felfelé, keresztül-kasul szeldekül a Derna mocsarak felső ágait, a jobb part mentében, aztán átvág a baloldálra, s ott állapodik meg a tenger iszapján a tő-és tenger közötti földszorlaton, hol négy és fél század előtt Hunyadi a királyt mint megtámadhatlan biztos helyre állítani vélte.

Várna bástyái most is oly sértetlenül állnak és ásitoznak lövéseikkel a kikötő felé, mint harmincz év előtt, csak az ágyukat kell helyre rakni és a híres berlini szerződés rostává lesz löve, mint a párisi Szedannál.

melkedik; a föld felülete kávézsin, máshol szürkés-barna, ilyené tette a felszint borító nem igen vastag televény réteg. Az alany, a mint a vasuti mély bevágásoknál észlelhető, sárgás agyag márgával keverve, itt-ott homok, laza málladozó kő, görgeteg márga-kőgyurat rétegekkel vegyesen. De minél jobblebb hatolunk az országba, annál kevesebb lesz a megmivelt föld, ugyszólván csak a ronda falukat veszik már körül rendetlen ezik-czakkokban; a vidék nagy részét, gyönyörű lapályos dombokat, hegyoldalakat silány erdőszeg borítja; de minő erőtelenség ez is, erdő meg ezer holdnyi területen, a melyben nincs egy jó karó vastagságú fa, hanem az egy-két éves sűrű hajtás is levadva újra, talán tüze, talán legfőlebb sövény fonadékknak, s a legujabb vágásokon kecske nyájak bitangolnak. Látszik, hogy ennek a földnek nincs gazdája, ez a senki földje. Tulajdonképen a török, illetőleg a Vakuf vallási alapítványoké volna, és hajdan 25—30 év előtt, mikor egykor a magyar emigránsok itt vándoroltak, e rongyos cserjék helyét rengetegek borították, de már akkor szabad volt vágni az erdőt ingyen a kinek tetszett, s látszik, hogy ugyan fel is használták e szabadalmat, mert ma már egy telegráfrudnak való sincs ott, a mennyire a szem láthat.

— Hja uram; de ez az utlevél már lejárt. No hát kérek újat.

— Ha ön osztrák alattvaló lenne, teljesíthetném kívánatát. De a magyar miniszterium magyar állampolgárok számára csak egy évre ad utlevelet.

De nekem 3 nap alatt Várnán kell lennem, Bulgáriában összevásárolt gabonát rakok hajóra.

— Sajnálom, de nem adhatok utlevelet. Fizessen le most egy évi adót, és 2 forint 10 krajczárt aranyértékben és én felküldöm az ön utlevél Pestre, onnan majd leküldik hivatalosan Bukarestbe a general-konzuláshoz, az átküldi hozzám s itt megkapja ön rendszeresen kiállítva egy évre.

— És mennyi idő alatt kapom én ezt így meg? — A legjobb esetben két hó múlva!

Alásszolgája.

Kocsis, hajts az indóházhoz; szerencsémre még nem késtem le a vasutól s este 9 órakor Bukarestben valék; vasuti költség, vendéglő, 10—12 frank mind számba sem jó. Alig vártam, hogy kinyissák az utlevél-hivatalt másnap 10 órakor. Údvarias előzékenységgel fogadtak, de csak azt ismételték, a mit már tegnap hallottam: föl kell terjeszteni az utlevelet egy meghosszabbítási kérvénnyel Budapestre, és mivel minden utlevél ügyét csak ott intézik el az egész magyar államra nézve, alkalmasint ott munka-torlódás áll elő, ennek kell okozni, hogy legkedvezőbb esetben két hó, rendszeren azonban három, három és fél hó múlva küldetik vissza az egy évre engedélyezett új utlevél!

Eszembe jutott gr. Szechenyi Béla utazása a mennyi birodalomban; e föld-golyón ennél közelebb ehhez hasonlítható példát nem talált emlékezetem, sőt ez a példa is sántikál, mert a czipofos, pávatollas mandarinok mégis csak kiállították két hó alatt a kért utlevelet a 3—4000 kilométernyi nagy útra, míg ha egy Gyurgyevón lakó magyar át akar menni a Dunán egy csónakkal, két-három hó múlva kapja meg rá az engedélyt Budapestről!

Ez nem mese, nem képzelődés avagy nagytűzés, hanem száraz tényállás, vagy ha úgy tetszik: állapot.

Nem volt mit tenni, megfizetem a fejadómat (két forint), más 2 frt 10 krajczárt a leendő utlevélért, és gondolom még valami forintot persze szép sárga aranyban, aztán kaptam egy fél iv papírost a mit Matrikel-Schein-nak hívnak és majd egy kánikula mély megkapom az engedélyt, hogy a buzám felrakodtatása végett Várnára mehessen.

Persze ha 5 nap alatt ott nem vagyok, hát tönkre jutok, fizetem a hajónak a büntetéséért — néhány száz forintot naponta — de hát az nem tesz semmit! Mért nem kértem utlevelet ezeltől három hónappal!

Segít tehát magán az ember a hogy tud: vagy megkéri valamelyik némileg hozzá hasonló ismerőst, kinek már megjött az utlevele, hogy adja azt kölcsön néhány napra, és így a legbecsületesebb ember is kénytelen álmév alatt utazni, avagy egy román házibirtokos jó barátjával elmegy az első román megyefőnök-

dargó beszedére azzal feleltem, hogy magasra huztam két szemöldökömet; mindjárt leszállott 4-ről 2 frankra, erre feltartottam egy ujjamat, és pár percz múlva fogta málhámat és vitt egy frankért a vámbhoz.

Utközben egy bárkán ülő török hivatalnok elkérte az utlevelet, bele pillantott és visszaadta, — a vámnál is, nem lévén egyebem rendes uti bőrdőnlé, hamar átestem a vizsgán s az elmaradhatatlan fél franknyi baksis (borravaló) után benne voltam azon óriás néptolongásban, minő megint nem egyhamar található a világon. Mert a két nagy várost, tudniillik az egészben európaias Galata, Pera, Tophane, Hászköji részt, a mely aligha föl nem ér Pest kiterjedésével, az Ó-Bizancezal vagy mai Stambul-lal az Arany-szarr-nak nevezett tengeröblön, illetőleg Duma-szélességű tengerágon keresztül csak két hajóhid köti össze. Stambul népessége lehet 4—500 ezer, itt vannak a miniszteriumok, a másik oldalon meg a kereskedelem, míg hozzá a hidról indulnak a boszpori külvárosokba meg Skutariba, Kadiköjbe, a Herczegszigetekre, az ázsiai vasut állomás Hajdar-pasa kikötőbe vivő gözösök, a hidfőtől néhány lépésnyire van túl a Jedikule-Szantefano-Adrianopoli vasut-állomás is: elképzelhető tehát, mekkora ember-tömeg hullámszik a galatai hídon reggeltől késő estig ide-oda.

Ki nem a város falait, hanem lakosságát akarja meglátni, legjobban is teszi, ha a 10 para átjárási bér lefizetése után megáll itt e hidon, le is ülhet kényelmesen egy kis gyalog szekre s aromás török kávé és finom szivarok mellett nézi, mint vonul el zemei előtt egy fél óra alatt török, görög, örmény, perzsa, arab, cserkesz, zsidó férfi és nő tömeg, vegyítve minden színű, nyelvű és rangú európaival; minden szín, minden nyelv, mindenféle öltözet és rang képviselve van itt, a hóféber bőrű, átlátszó fátylú török urhölgytől le a nubiai szereszenig, a frakkos czilinderes dandytól, vagy a paszomántos török pasától le a turbános ó-törökig, a szoknyás arnauton át a piszkos dervisig, valamint az üveges batártól, csillogó szerszámú arabs paripától a teherhordó csacsüg s a mezitlábos utcaj hordárig és koldusig.

— És minő nyelvbeli bábel ez? Keleti füle legyen annak, ki csak fel is bírja ismerni hányféle nyelven beszél ez a tömeg; hajdan a török és olasz nyelv uralta a többit, ma bajos meghatározni, melyik van többségben: görög, örmény, török, francia hallatszik leginkább, ezek határozottan felte kerekedtek az olasznak, de angol, spanyol, hollandi, arabs, cserkesz, perzsa szintén divatoznak, talán még leghatárabb szorult itt a német; az európai oldalon különösen a francia tett óriási hódítást, úgy hogy minden bolt-és utcafeljárta a török mellett franciául van és nem csak valamennyi kereskedésben beszélnek e nyelvet, de már az utcaj gyerekek és hordárok is.

A város sem az, a mi ekkor előtt volt; a szűk utcákat, a mennyire lehetett, kiszélesítették, a meredek galatai hegy alatt alagutat vájtak s néhány centiméter két percz alatt fölrepi bennünket a göziskől a pérai magaslatra, lövönat vasutak visznek Galatáról egyfelől végig a Boszporus mentén ki egész Ortaköjig, másfelől a Taximon, a nagy tüzerkazsárnya előtti téren át ki az új protestáns temetőig, hol angol, svéd, svájci és orosz protestánsok közt nyugosznak örök álmukat a mi régi és újabbkori (1849-ki) száműzötteink halottai is.

A város régi faépületei helyén 3—4 emeletes paloták, végtelen hosszú nagyvárosias házsorok emelkedtek, czifra feliratokkal, csillogó francia kirakatokkal; csak a nagyszerű építészeti remek, az óriás török templomok, félre esőbb utcák régi faházai és piszkos rozsgárdái emlékeztetnek még a régi török Isztambulra. ∞

DOLMABAGDSE.

A szultánok boszporusparti híres palotáját mutatjuk be olvasóinknak ez alkalommal. Konstantinápolytól keletre, Dolmabagde nevű 1847-től 1856-ig épült, mintegy 25 millió forint költséggel, kétségkívül a legnagyobb ama márvány-paloták között, melyek a szerájól a Fekete-tenger torkolatáig elhuzódnak. Egyetlen pillantással nem lehet végigtekinteni. A homlokzat, mely egy fél oszlop mérföld hosszú,

Ázsia felé néz, már messze távolból tündöklő fehérnek látszik s igen kellemes ellentétet képez a kék tenger és a zöld dombok között. Maga az épület különben egyes részeiben sajátos építészeti zaggyalék. Török, arab, görög, góth, román és renaissance stíl-vegyület található rajta; de egészen véve ép oly méltóságos, mint Európa más királyi palotái, e mellett megvan rajta az a gyöngéd kellemes vonás is, mely a szzevilái és granadai már paloták sajátja.

E palotát is valódi «császári város»-nak lehetne nevezni, épen úgy mint a kínai császár pekingi nagy palotáját. Nemcsak kiterjedése miatt érdemelne meg e nevet, hanem még inkább alakjárt. Nem egy császár, de egész császári család számára van itt hely, a család minden tagjának egy-egy palota, a hozzá tartozó különféle épületekkel. A Boszporus partja felé színházi és templomszerű homlokzatok látszanak, végtelen sok czifrázzal, melyek néha oly bizarr jellegűek, mintha egy bolond ember tervezte volna, mint azt egy török költő ki is mondta. Némely részei mesés indiai pagodákhoz hasonlítanak, majd egész sereg dómiai és jóniai oszloposorok látunk, ablakokat kökoszorrakkal, s bolthajtásokkal, virágdíszítésekkel a czifra kapuk fölött; csinos áttört kerítések mögött vidám terraszok, márvány-szobrok, reliefek és arabeszk díszítések vonulnak el mindenütt.

A szultán, ki állandóan itt lakik, midőn pénteken reggel kilovagol a főváros egyik vagy másik mecsetébe, valóban gyönyörű képet lát maga előtt. A domb aljáról jobb oldalt láthatja a palota főkapuját, mely diadalívhez hasonlít, balra pedig Abdul-Medzsid kellemes mecsetéig két karcsu minarettével; egy más irányban van a Boszporus, túl rajta az ázsiai dombok, melyeknek sötétzöld színet számos különböző színű kioszk, palota, mecsét, villa teszi változatosabbá: egy egész város ünneplő rubában. Kissé távolabb látható Skutari sötét ciprusfa-környezetével. A két part között végtelen sok hajó és csónak halad el a legkülönbözőbb, néha szépséges alakban, míg felettök tarka madarak repkednek a légtelen. Egyetlen uralkodó sincs a föld kerékén, ki oly sok szép és élvezetes otthont mondhatna magának, mint a lenezett s már-már elpusztulóknak hirdetett török nép fejedelme.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Uj regények. A Révai-tövekre kiadásában ismét két eredeti regény jelent meg, jónévű szerzőktől. Egyik «A szabad szó vértanú», regény a harminczas évekből, írta P. Szathmáry Károly; s tárgyát a Lovassai-féle pör képezi, érdekesen és élénk korrajzi vonásokkal festve. A két kötet ára 2 frt. A másik «Tevesszett utak», társadalmi regény, Beniczkyne Bajza Lenkétől, a vonzó előadású, tartalmas írótól, kinek művei a külföldön is figyelmet kezdenek ébreszteni. Szintén két kötet, s ára 2 frt. A szépirodalom barátainak szives fogadtatására számíthat mind a két regény.

«Alkotmányos titkok» czimű rópirat jelent meg névtelenül az Athenaeum nyomdai társulat kiadásában. Jellegje: «El fogjátok ismerni, hogy Andrassy nagy ember», a mit állítólag maga Andrassy mondott volna. A rópirat egészen az ellenzék álláspontjáról itéli meg a monarchia külügyi politikáját, Benst külügyminisztersége óta. Elénken, s félreismertetlen elme-éllel írt munka, és tüzzel emeli a vádakát. Leginkább Andrassy külügyi politikájának kárthatóságát foglalkozik, de szől Benstről is, azt bizonyítván, hogy Benst Oroszország kedvét kereste, 1870-ben Németország ellen háborút akart, a mitől akkor Andrassy, mint miniszterelnök, maga sem idegenkedett. Gr. Andrassy mint külügyminiszter nem ismerte föl a monarchia külügyi hivatását, sokáig idegenkedett Németországtól, Bismarcktól; aztán pedig az lett ideálja, hogy Boszniait arlagadhassa a törököktől. A rópirat szerzője az utóbbi idők eseményeit mindenestere érdekesen adja elő; de hogy a politikai színezetben mennyire taláta el a való képét, csak az alkotmányos titkokba avatottak tudhatják megítélni. Érdekes könyv, mely az ellenzékét buzdítja. Tizenkét ivre terjed s ára 1 forint 50 krajczár.

«A munkássztyál sorsának javítása» czimű füzetet írt Brüll Lipót, a magyar általános hitelbank gózmalmának igazgatója, ki a fontos kér-

tárgyakat és a Pozsonyban élt művészek műveit gyűjtik össze.

Nemzetközi kiállítás Milanóban. A milánói közösi tanács elhatározta, hogy 1887-ben világkiállítást rendez, melynek költségeire meg is szavazott nyomban két millió lírát.

A léghajó történetéről érdekes adatoknak jutottak legújában nyomába, most, midőn a Mongolfiere testvérek működésének száz éves fordulóját ünneplik. Ezek szerint Guzman páter már 1709 aug. 8-án felszállott egy léghajón, mely alatt tűz égett, Lisszabon fölé. Kévéssel előtűt a portugál király kanonoki és tanári állomást adott neki, hogy buvárlatait annál könnyebben végezhesse. VI. Károly neje Izabella egyengette a fiatal pap útját, és levelezésük érdekes adatokat szolgáltat a léghajózás történetének előzményeiről. A király Guzman találmányának olyan fontosságot tulajdonított, hogy halálbüntetés terhe alatt tiltotta meg kivüle bárkinek is, hogy a levegőbe emelkedjék. A katolikus pápáság azonban büntetésre méltó cselekményt látott az egész kísérletben, és megtudta annak ismétlést akadályozni, a mi azt hamarosan feledésbe meríté.

Temetkezési kiállítást rendeznek Rochester városban, New-York államban. E kiállításon koporsók, halottivívó kosok, gyászöltözetek, behalmozási szerek, koszorúk s más effélék tétetnek ki közmele. Régi múmiákról is gondoskodtak.

A 'Jogtudományi Közöny.' április 27-iki (17-ik) száma következő tartalommal jelent meg:

Telekessy reformkérdések. Toth Gáspár selmezi ügyvéd. — Eszrevételek az általános magánjogi törvénykönyv tervezetének a doigoi jogot tárgyzó részére. Dr. Haller Károly kolozsvári egyetemi tanártól. — Jogirodalom: Die Lehre von den Proccsskosten. Irta Dr. Waldner Viktor. Dr. Székely Miksa budapesti ügyvéd. — Törvénykezési Szemle: Az egyidőjleg tett egyenlő utójánlatokról. Dr. Hauer Gyula soproni ügyvéd. — A követelések osztályozása az 1881. évi csótörvény szerint. Dr. Holländer Lajos budapesti ügyvéd. — Különfélék. — Nyilt kérdések. MELLÉKLET: Curiai határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségű határozatai. — A bűnvádi eljárás tervezete a budapesti ügyvédi kamara szakbizottsága előtt.

Assicurazioni Generali. Lapunk hírdetési rovatában található ez intézetnek, az 1882. évre és fennállásának 51. évére vonatkozó zárszámlája. E régi intézet, tevékeny és óvatosságot tükröz meg, az elmúlt évben is jelentékenyen haladt hatalmas fejlődésben. A díjbevételek 761,730 frt 98 kr. gyarapodással elérték a 17,250,119 frt 23 krt. A még érvényben álló életbiztosítási tőkék 5,214,551 frt 19 krt. A készpénztartalékok gyarapodtak 784,670 frt 68 krt. A biztosítók szolgálati részvénytőke és készpénztartalékok immár kitesznek 28,799,108 frt 6 krt. Köztudomás szerint a lejárt évet nem lehet a biztosítási üzletre előnyös évek közé sorolni, és e tény a Generali által teljesített kifizetésekben is kifejezésre talál. Az előtűnt fekvő kimutatás szerint a társaság 1882-ben 32,591 káresemély kárméltetését, mentési és kárbelelési költségek fejében kifizetett 9,186,775 frt 13 krt. vagysis kerek összegben 1 1/2 millió frttal többet mint a megelőző évben. Ez intézet által alapította óta kárméltetésében, mentési és kárbelelési költségekben kifizetett összegek 488,258 kérését mellett tesznek 160,174,718 frtot; mely összegben hazánk részt vett 68,982 káresemély 27,831,634 frt 50 krt. Az előtűnt fekvő jelentés különösen kiemeli az életbiztosítási üzlet örvendős fejlődését. Az újonnan kötött életbiztosítások kitesznek: 1874-re 5 1/2 millió frtot, 1880-ra 8 1/2 millió frtot, 1881-re 9 1/2 millió frtot, 1882-re 12 millió forintot és az 1883. év első negyede még további emelkedést tüntet fel. E tény a biztosító társaság hitel- és bizalomképességének fokmérőjéül vesendő és egyszersmind a legbiztosabb és a legbiztosabb alapot adja az intézet további fejlődésére és haladására. E körülménynek, különösen a jelentékeny tartalékok megfontolt gyűjtésének rovatja fel a Generali, ha mégis azon helyzetben van, hogy a viszonyok kedvezőtlen volta és oly jelentékeny tartalékok fértelése mellett is képes volt a 315 frttal befizetett részvényre 255 frank osztalékot adni.

HALÁLOZÁSOK.

Dicséi Várady József, a magyar kir. udvari kancelláriának előadó tanácsosa, meghalt Pátyon 84 éves korában. Erdemes férfi volt, művelt és hazafias lelkelű. Közhivatali tevékenysége a régi évtizedekre esik, legutóbb a tudományoknak élt, de csak névtelenül szerepelt. 1800-ban született Bécsben, hol atyja államtanácsos és Ferenc császár kabinet-titkára volt. Legelőbb a fumi kormányzósnál lett fogalmazó, majd a budai helytartó tanácsos hívták; később Ferenc császár a magyar udvari kancelláriába nevezte ki titkárnak. A legnyolcvanabb

ügyeket bízták rá mindig; intézkedései liberális szelleműek voltak s e miatt sok kellemetlenséget szerzett magának. A szabadságharc idején Kossuth bankigazgatóul szándékozta kinevezni, de ez állása elfogadásának útját vették a csakhamar bekövetkező katasztrófák. Várady is elfogadott, az új épületbe zárták, de később felsőbbek befolyásával szabadon bocsátották. Ez időtől kezdve Pátyon élt visszavonultan. Bár többször hívták, de ő hivatalt nem vállalt, csak kedvenc foglalkozásának, az archaeológiának élt s egy olyan muzeuma van Pátyon, mely ritkítja pártját. Irodalommal is foglalkozott. Írt az 'Archaeologiai Értesítő'-be szakcikkeket, a 'Hon'-ba közgazdaságiakat. Legnagyobb dolgozata: 'Fiuméről és a Fiuméba vezető vasutirányokról' 1869-ben jelent meg. Ő volt a telki apátusig visszakeresésének is névtelen, de leghugzóbb apostola, s e kérdésben az agitációt még 1847-ben kezdte, s a kijegyzés után folytatta. Egy fia maradt: Sándor és egy leánya Ilona, özvegy Pászthory Sándorné.

Förner József, a szabadságharcban vitéz alvezéres, elhunyt Temesvárt, 83 éves korában. Stájerországban született, a katonai pályára lépett, 1848-ban pedig a magyar honvédségbe vettette föl magát, s végig küzdött a szabadságharcot. Mikor Kossuth Orsováról kivonult, ő védte a mehadíai szorost. Mint menekült, Baltimore-ba vonult s keze munkájából élt. Visszatért 1859-ben, jó hazafiak a temesvári első katonaképzőtárnál szerettek neki állást. Ugyanez intézet 1879-ben, husz évi szolgálat után nyugdíjazta.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: ANTUNOVITS PÁL, Szabadka város érdemes polgármestere, 73 éves korában. — STIFF KÁROLY, nyug. m. kir. jogügyi főtanácsos, 60 éves korában, Aradon; ugyanott SPOKOLY KÁLMÁN, gazdatiszt, 36 éves korában; AMRMANN FERENCZ, polgár, 51 éves. — RÉNYI PÁL, honvédkapitány, 63 éves korában, Ungvárt. — SCHNEIDER NÁNDOR, nyug. honvédszázas, 45 éves korában, Pakson. — LIPOVICKZY KÁROLY, plébános, Óváron. — Id. FERDINAND ANTAL, szegvárdi nagykereskedő, 74 éves korában; ugyanott RÜLL LAJOS, megyei kir. adó, 29 éves korában. — VAIDA JÓZSEF, nyug. kir. járásbíró, 76 éves korában, Kőszegen. — VARGA KÁROLY, árvapénztári ellenőr, 36 éves korában, Török-Sz. Miklóson. — Dr. KÁNTZ SIMON, lugosi derék orvos, dr. KÁNTZ ÁGOST kolozsvári egyetemi tanár édes atyja, Bécsben. — ZISKA ISTVÁN, ügyvéd, 33 éves korában, Kassán. — MODLY MÁTYÁS, nyug. számtartó a tolnagegyei Zombán. — PAVSEVICUS SÁBÁS, kruszedoli arkhimandrita, ki a szerb irodalomnak is munkása volt és Cicero fordításával érdemeket szerzett, Szegeden, hol gyógyulás végett tartózkodott. — SZTOJANOVITS VAZUL, torontalmegyei szolgabíró, 45 éves korában, Antalfalván. — SZENTGYÖRGYI JÓZSEF, nyug. cs. k. hadbíró, 80 éves korában, Kolozsvárt. — MOCZ ZOLTÁN, Mocs Zsigmondnak a 'Fiume' szerkesztőjének kis fia, Fiumében. — Dr. WERNER JÁNOS, Székesfehérvár derék főorvosa, kinek halála a legmélyebb részvételt keltette.

Öz. KOLLERICH MÁRTONNE szül. Kozmár Terézia, a főváros egyik legtekintélyes polgári családjának tisztelretelmű matrónája, 80 éves korában. — SZABÓ KÁLMÁNNÉ szül. Nits Emilia, a czibakházi jegyző neje. — Öz. LÖWYNE szül. Deutsch Róza, 52 éves korában, Budapestben. — KOHN HERMANNE született Pollák Teréz, 26 éves korában, Miskolcon. — LÁSZLÓ MARISSA, László Mihály írórtársunk kis leánykája, Budapestben.

SANDEAU GYULA, a francia szépirodalom egyik kitűnősége, kit szép elbeszéléseiért választották meg az akadémia tagjai közé, meghalt a hó 20-án Párisban, 72 éves korában. Műveit a helyi erkölcsi komolyság, nagy emberismeret és izlés jellemzi. Színműveket is írt, de igazt tere az elbeszélés volt. Ő támogatta Sand Georges-t is első irodalmi fellépésében, s a híres írónő (Dudevantné), a Sandeau iránti barátságából vett föl annak nevéhez hasonlót az irodalomban.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Hajdu-Nánás. A múlt század az 1800. év december 31-ével végződött; ekkor telvén be Kr. n. tizenhöz teljes száz esztendő; ép úgy, mint az első száz év 100. decz. 31-én. Az új század mindig 101., 201., stb., 1801. január 1-ével kezdődik. Ez oly világos, hogy fölösleges magyarázni is. E szerint az illető, a ki 1800. februárban született, még a múlt század gyermeke.

L. Szent-Miklós. Ily vitában: a vezeték (vagy családi) név-e a fő, vagy a keresztnév? dönteni nagyon nehéz; attól függ, mily szempontból tekintjük. Hogy az egyen megnevezésére, vagy jelölésére melyik szolgál a kettő közül? — egyik sem; hanem a kettő együtt. A vezetéknek megkülönbözteti az embert bizonyos, hogy több János vagy József van a világon, mint Kiss, Mailáth, vagy Kemény, stb. Eredetileg csak keresztnév volt az embereknek s hogy a hasonlevetőköt megkülönböztessék, az apja (szintén kereszt) nevét is hozzátevék, pl. Miklós, a Péter fia; de a megkülönböztetésre ez sem volt elég; s így alakultak végre az állandó családi-nevek. — A kérdést, ugy téve föl mint őt fölvetettni nem lehet eldönteni, de nem is érdemes vitaközi föltéte.

Katona J. emlékezete. Ha jól sejtjük: ez is pályázott. Van benne némi jó is, de egészben nem tűi meg a mártékot. Aztán csupa Katona-ódtát mi sem adhatunk heteken át.

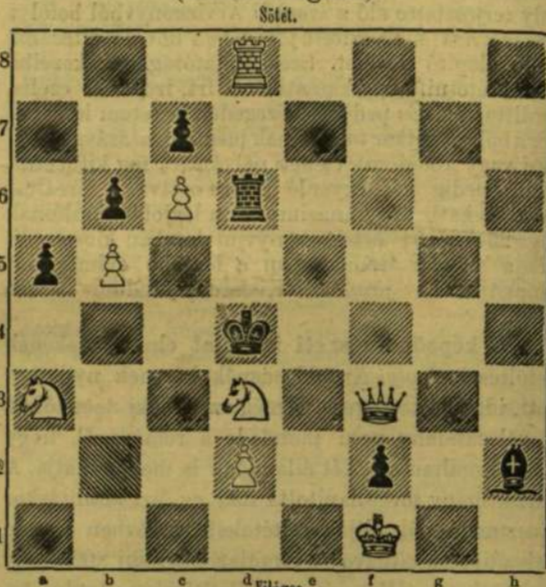
A fessékhöz. Ily tárgy 'fessékhöz' legközelebről közöltnék. Ez azonban a Tompa Gólyájára is erős reminiscencia. Azért — mellőzzük.

Mary. Mind a három (akár négy) fordítás esin. Csak hogy a Heine 'Halászleánykáját' Potóftól s Idmától kezdve már tizen is lefordították; a Mathiason szentimentális dala ma már nem hat az érzékeny szívre; s a Martialis két epigramma is inkább philologiai közönybe való. Így nem a miénk, hanem a mi ellen levő fő kifogásaink: lapunk s olvasóink izlésének megfelelőbbeket szivesen fogadunk.

Nem közölhetők. Emlékezés. Ima (verefőköben a szerző nevével). Még egy éve. Atyám sírján. Hol vannak!... Kedvesek előttem. — Arany János halálára. A költő halála. — Földi ádv. Nóra sírján. Ajándékkönyvbe. Isten veled.

SAKKJÁTÉK.

1220-ik számú feladvány. Anderson M.-tól (Gothenburgban).

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1215. sz. feladvány megfejtése.

Table with columns: Világos, Megfejtés, Sztát. It lists chess moves and their corresponding statistics.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József. Nagy-Dobronyban Németh Péter. Budapestben K. J. és F. H., Andorfi Sándor. Nagyváradon Németh Dezso és Szilágyi Keve. A pesti sakk-kör.

HETI NAPTÁR. Ápril. hó.

Table with columns: Nap, Katholikus és protestans, Görög-Orosz, Izraelita. It lists dates and corresponding religious observances.

Tartalom.

Szöveg: Jerney János. Dr. Kovács Gyulától. — A hária. Költemény. Bartók Lajostól. — Régi barátozhoz. Költemény. Dinitől. — A szürke nyul. Elbeszélés. — A mi özgányaink. — A lenenez. — Nasby Magyarországról. — Egy magyar tengerész Brazíliában. Röthy Frigyesről. — Egyveleg. — A szinpad esodái. — Bukaresttől Konstantinápolyig. — Dolmabagáse. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi újság? — Halálózesok. — Szerkesztői mondánivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Eskór (epilepsia) és minden ideg-betegség levél útján gyógyítatik dr. Killich specialista által, Drezdában (Szászország). — Eszer meg ezer gyógyítás. A párisi tudományos társaság aranyérem.

Dr. Brehmer görbersdorfi gyógyintézete.

Az idült tüdővész és gyógyítása.

Ébred a tavasz, és vele együtt ébrednek az emberek reményei és pedig nemcsak az egészségeseké, de a betegeké is, kik szeretik hinni, hogy az enyhe időjárásal egészségek is visszatér. Különösen remélik ezt a mellbetegek légiói, az enyhébb időjárást ók is gyógyulást hozának hiszik. S minő csalékony pedig sokszor épen rájuk nézve a remény! Mert a tapasztalat azt mutatja, hogy a tavasz épen a mellbetegeknek végzetes s másfelől a látészólag egészséges egyenként is épen az őszyakban tör ki a lapangó betegség, mely éltöket fenyegeti.

Időszerű lesz tehát épen most hívní fel a figyelmet dr. Brehmer görbersdorfi gyógyintézetére, mivel dr. Brehmer volt az első, ki még akkor, midőn a tüdővész föltelenül gyógyíthatlannak tekintetett, elég bátorsággal birt azt állítani, hogy az idült tüdővész gyógyítható s ez állítását tudományos érvekkel támogatta. Ezzel azonban még nem sok hasznára lett volna a betegeknek, mert eszméit kinevetették, hiszen nem egyetemi tekintélytől, hanem egyszerű orvostól eredtek.

Másképp alakult azonban a viszonyok, midőn dr. Brehmer az általa hangoztatott kezelési elveket gyakorlatilag is megvalósította s 1854-ben Görbersdorfban berendezett gyógyintézetében a tüdőveszeseket ily nemű kezelésben részesítette. Bármennyire gunyolódtak is az orvosok, az a tény, hogy sok reménytelj feladott tüdőbeteg javult, sőt fögyógyultak tért haza, nem volt többé eltagadható s így történt, hogy évről évre több tüdőbeteg tödött dr. Brehmerhez Görbersdorfban, s így a fögyógyultak száma is növekedett. Hála e körülménynek, ma már bizonyos az, hogy a tüdővész gyógyítható és pedig gyógyítható a dr. Brehmer által föltalált gyógymód, az ugynevezett magassági föltalált gyógymód.

Miben áll már most ez a magassági gyógymód? Olyan ez, mint a Kolombus tojása. Dr. Brehmer kimutatta, hogy a tüdővész, habár független a légmértéktől, mindazonáltal bizonyos vidékeken nem fordul elő. Okozza pedig ezt részint a lakosok életmódja, részint a vidék fekvése. Kimutatta továbbá dr. Brehmer Mühry kutatásai alapján, hogy bizonyos magasságu hegyi fekvés megmenti a lakosokat a tüdővésztl. Első sorban tehát azt kívánja, hogy a tüdőveszesek hegy-vidéken, és pedig oly magasban éljenek, hol tüdővészmentesség uralkodik. Mert minden betegség ott orvosolható leggyorsabban, a hol az éghajlati viszonyok nem engedik tovább fejlődni. Ez a magasság, mint Mühry kifejtette, a hely földrajzi szélessége szerint különbözik, és pedig oly módon, hogy minél inkább délre esik valamely hely, annál magasabban kell feküdni, hogy tüdővésementes legyen. De még ha egy hely a tüdővésementes vonalba esik is, nem következik, hogy már ezért alkalmas legyen a betegek ott tar-

tózkodására, mert egészséges ember sok oly időjárási viszontagságot kiállhat, a mely egy tüdőveszesnek föltetlen ártalmára van.

Dr. Brehmer megkívánja azért, hogy a tüdőveszesek gyógyhelye magasban ugyan, de ne csucson, sem hegy-menedéken, hanem szük völgyben fekjűk, hová csak a napugár hatolhasson be, de nem a szél is. Szükséges tehát, hogy kanyarulatos legyen, s hogy megtörhesse a szelek fúvását. A völgyet körülrőző hegyek legyenek fenyvesekkel fedve s lassu hajlásu, pihenő padokkal ellátott utak vezessenek fel rájuk, hogy a beteg a fenyvesek árnyában minden testi erőfeszítés nélkül gyakorolhassa a hegymászást, e legjobb tödögymanasztikát. A nélkül, hogy kitevés lenne a lankasztó napsugaraknak.

Már ennyiből is látható, hogy a tüdővészmentes hegy közül mily kevés alkalmas a tüdőveszesek befogadására, sőt hogy eredetileg egyik sem is alkalmas s csak az emberi értelem, illelőleg a belátó orvos teheti illyenné. A célszerű berendezés ép olyan fontos, mint maga a tüdővészmentes fekvés, s mindkettő okvetlenül szükséges a tüdővész gyógyítására.

Kitűnik egyszersmind ebből az is, hogy a betegetek csak olyan helyre lehet küldeni, hol jóra való orvos is van, ki az előadott intézkedéseket megette. Mert valamint nem a gyógyészertár, ugy nem is csak a kedvező fekvés, sem a levegő, hanem csupán az orvos gyógyít. S épen ez az egyszerű eszközzel ható gyógymód az különösen, mely derék orvost igényel, a ki be tudjon hatolni a betegség lényegébe. Nem oly könnyű dolog tehát a tüdővész gyógyítása.

Ajánlatosnak látjuk mindezeknél fogva bemutatni azt a gyógyintézetet, melyet dr. Brehmer Görbersdorfban 1854-ben alapított, midőn kimondta, azt a nevezetes tételt, hogy a tüdővész gyógyítható. Ekkor még kinevetették, kigunyolták azt, a mi ma már általánosan el van ismerve. Csak hogy kevesen tudják még azok közül is, kik beszélni róla, hogy dr. Brehmer ezt gyógygyarodmánynevevel is bizonyította. Csak ez az intézet az, mely egy ily intézet iránt támasztható minden kívánalomnak megfelel. Tüdővészmentes vonalba esik először is, mert habár újabb magy megpróbálták is azt állítani, hogy Görbersdorfi csekély magasságu következtében (561 méter a tenger szine felett) aligha lehet tüdővészmentes: de dr. Brehmer százevi statisztika alapján mutatta ki, hogy ez a magassági fekvés a tüdővészmentesség tekintetében egyenértékű 5—6000 láb fekvéssel a svájci Alpok közt. De Görbersdorfi nem csak tüdővészmentes, hanem a megjelölt tulajdonságok mindenikéül is bír. Egy tekintet a nagyobbik képre, meggyőző arról, hogy közvetlenül az intézet mellett kezdődik az arnyas park, mely természetesen a gyógyintézet közvetlen közelében is elég napos helyet szolgáltat még a betegből pácziensek számára is. A sétahelyeinek pedig aligha lehet pártokot találni. Látásik rajtok a tüdővészmentes ismerős

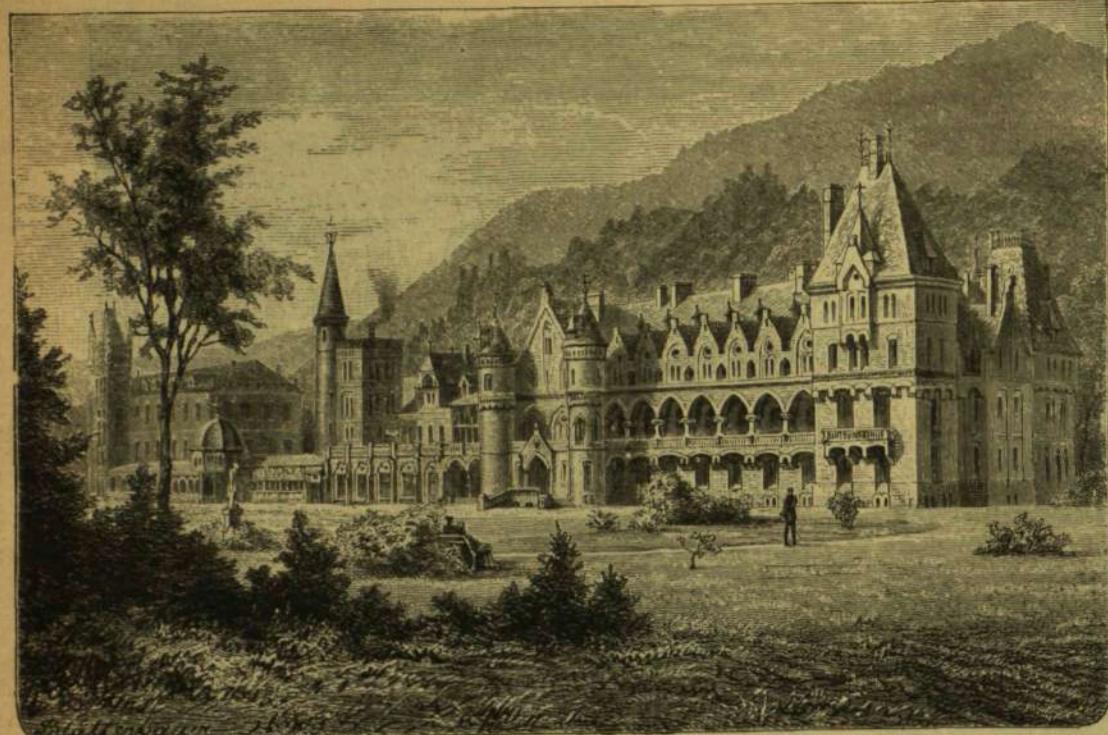
orvos keze. Csöndesen emelkedve vezetnek a parkon keresztül a magas fenyvesbe, fel az intézet tulajdonát képező hegyekig. Mindenütt jó karban tartják, de azért annak, hogy több mint 6 kilométernyi hosszúak. Szeretnék mindenütt üljapadok találhatók rajtok, s nem ritkán gyönyörű pavilonok, hogy a betegek még a legrosszabb idő mellett is kipihenhesék magokat s minden fáradságot kikerülhessenek.

De nemcsak a nagyszerű sétahelyek hirdják magukon teremőjük szellemét; a pácziensek lakásai, illelőleg maga a gyógyintézet is ugyanner mutatnak. Egy tekintet a gyógyintézet távképre, melyet itt bemutatunk, elhagyva előle a környező fákat és cserjéket, azonnal szemünk elé tünteti az impozáns épületet, melyet az elhunyt hannoveri építész, Oppler tervezett. Szigorúan gót stílusban tartva az egész s mutatja, hogy építőtőlétől távol állott az üzérkedés, s hogy főcélja nem az, hogy minél több pénzt vegyen be, hanem hogy páczienseinek csak a legjobbal s legszebbel szolgáljon. Oly egyrére vall ez, ki eszméjéért minden áldozatra kész, nem mint azok, kik dr. Brehmer eszméjét később magokévé téve, hogy minél több jövedelemre tegyenek szert, csupa bérkasznányakat építenek.

Es a görbersdorfi gyógyintézet nem csupán szép és impozáns, hanem célszerű is egyuttal. Már a lépcsőház, melyet ily egy kis kép tüntet föl, sejteti velünk, hogy a mily megkapó a külső, ép oly nagyszerű a benseje is. Mintha fejedelmi palotában volnánk! A szobák tágasak és kitűnően szellőztek, ugy hogy a levegő bennök óránték háromszor frissül meg, a nélkül, hogy ablakot kellene nyitni. Így még a szobát őrző pácziensek is mindig friss levegőben részesülhetnek.

Az olvasó- és az étterem, melyeket félítek köt össze a gyógytermekkel, elegánsak és gót stílusú a kitűnő szellőzéssel bírnak. Itt már azonban nem elégtette ki dr. Brehmer az a szobák ventilációja; még fokozottabbá kellett azt tenni. Jó levegővel kellett ellátni oly tért, mely tele szokott lenni emberekkel és ételszággal. Ezért aztán csak 1882-ben lehetett elegendő szellőztetést rendezni itt be, a midőn az új Kosmos-ventiláció alapján lehetővé vált a levegőt egy óra lefolyása alatt ötször újítani meg. E szellőzési rendszerrel aztán hűtő készülékek is egybe lének kötte, a melyek lehetővé teszik, hogy 24° R. külső hőmérséklet mellett a termekben a levegő évsalát sohase haladjja túl a 16° R.-t. E berendezések mintegy 40 ezer márkába kerültek.

Lehet mondani, nem létezik oly egészségtani berendezés, mely a dr. Brehmer-féle gyógyintézetben alkalmazásban ne volna. Ez intézet páratlanul áll a művelt világban s minden tekintetben mintatintézetnek nevezhető. Még a kurhöz szükséges tejet is az intézet majorja szolgáltatja. Pompás hollandi pácziensek számára is. A sétahelyeinek pedig aligha lehet pártokot találni. Látásik rajtok a tüdővészmentes ismerős

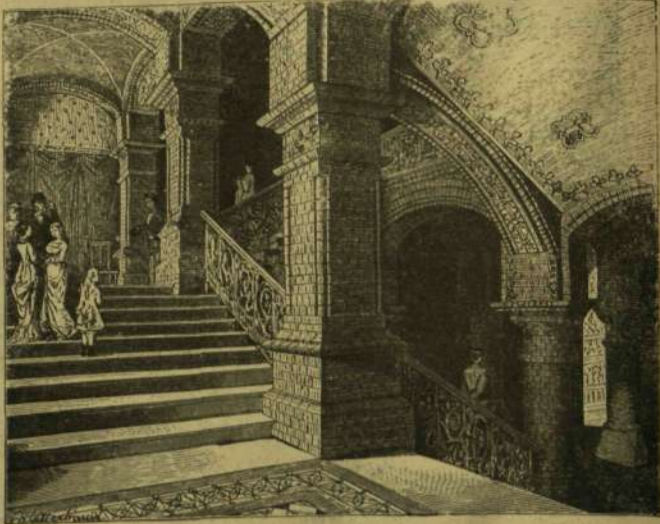

A főépület.

Dr. Brehmer görbörsdorfi gyógyintézete.

másutt találni, mert táplálkozásuk is példányzerű s nines függővé téve semmi költség-szemponttal. A leirt eszközök s a gondos kezelés mellett képzelték, hogy az elért eredmények is nem egyszer a hihetlenséggel határosak. Kezelő-orvos maga dr. Brehmer, az újabb tudóvész-gyógymódot meg alapította. Alatta működik még négy segédorvos, kik a gyógykezelést teljesítik, s naponkénti értekezleteken jelentik be a főorvosnak a változásokat. Az ember itt egészen az orvosok szemé előtt van, s legalább hosszú időn át nem követhet el semmit, a mi az egészségre ártalmas lehetne. Pedig már a legnagyobb klinikus, Niemeyer is kimondta, hogy: "Bárhol tartózkodjék is a tudóbeteg, fődolog, hogy szigorú orvosi felügyelet alatt maradjon." Akármilyen meglepők is azonban az eredmények, ki kell emelni, hogy dr. Brehmer csak oly tudóvészek számára tartja gyógyintézetét, kik gyógyulásra is számíthatnak s általában életképesek,

halál ellen azonban nem biztosíthat. Ő nála is halnak meg tudóbetegek, de csak oly esetekben, midőn igen későn vették igénybe segítségét, s hosszabb ide-odautazás után jöttek csak hozzá. Hogy tehát az avatatlan is óvakodhassék ettől a szomorú "késő"-től, figyelembe kell vennie a körülményeket, melyekből következtetni lehet, hogy az illető nagy valószínűséggel tudóvész. Ide tartozik első sorban a vérhányság vagy vérköpés. A ki vért köp vagy tudóbeteg. Ne vigasztalja magát azzal, hogy talán csak egy ere pattant meg s majd minden elmulik. Lehet, hogy csak ere pattant meg, de ez az érpattanás is más bajnak a körjele, s ez a más baj minden valószínűség mellett a tudóvész. Hanem a tudóbajos egyéneknek csak egy harmada szenved vérzésköket, s a másik két harmadnak ismét más tünetekre kell ügyelnie. Ily tünet első sorban bizonyos könnyű, kezdetben száraz köhögés, mely

A lépcsőház.

csak később ide-nyájkát elő. Ha e köhögéssel lázas állapot, vagy 37-5 Cels.-t meghaladó testhőség van összekötve, továbbá hosszabb idő óta étvágytalanság vagy elsoványodás tapasztalható, mely minden házi-szer és orvososság daczára sem tágit, akkor a páciens maga is megállapíthatja a diagnózisokat, hogy tudóvészszel áll szemben. Ne hagyja magát senki által se lebeszélteni s ez esetben még csaknem bizonyossággal számíthat gyógyulásra, ha az előrebocsátottakhoz tartja magát. Tegyük meg csak minden századik emberre hatásukat e sorok, s céljukat elérték. Lassan-lassan mindinkább utat fog törni az a meggyőződés, hogy a tudóvész, az emberiségnek egy ötöde pusztul el, bár súlyos, de nem gyógyíthatlan betegség, köszönök dr. Brehmer fáradozásainak, ki nemcsak a tant mondta először ki, de kijelölte az utat is, melyen legbiztosabban elérhető az eredmény.

Egy hatszor hasábotzott petisitor, vagy annak helye egyszeri itgatásnál 15 kr.; többszöri itgatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden itgatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukas M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelk A. Stubenbastei 2.

Fényes siker. Migraine-Crème

Ezen crème sok orvos által ajánlatik ideges főfájás, szédülés, fogfájás, mellsorulás, oldalnyílás, köcsvényes és csúszos bántalmakban, s a legjobb sikerrel kez- külsőleg alkalmazva. E készítmény azáltal tűnik ki, hogy tiszta növényanyagokból állván, a bedörzsölésnél a bőrt nem teszi vörössé, érárosrral kellemesen hűsítőleg és lefrissítő hat. Minden migrainében és köcsvényben szenvedő főkéretik, ezen kitűnő szer határáról meggyőződni. Egy üvegtégelyel 1 frt 50 kr. E jeles szer viselhetőre is mint migrain-pecek takaros fatokban 1 forint 20 krajczárért kapható. 919

Csak a fő letét által:

C. Haubner's Engel-Apotheke Wien, I., Am Hof 6.

WINKLE NÁNDOR
üveg-, tükör- és képeret-raktára

ajánlja leszállított árak mellett gazdagon f. Iszerelt üveg- és tükör-raktárát, legnagyobb választékban minden- nemű legújabb képereteket, továbbá legszebb gráci aranyhalak, hozzá való különböző leaktartók, és régi hírből álló padolat-fényanyagok használati utasítással. Kívánatra árjegyzékkel bérmentve szolgálók.

WINKLE NÁNDOR üveg-, tükör- és képeret-raktára,
Budapest, kigó-utca (Párisi ház.) 964

Mesés olcsóság!! Majdnem ingyen!!
Gyapjuszövet egész öltönyre.

Legjobb minőségű gyapjuszövet 3/4 széles egy egész öltönyre 4 frt kitűnő minős. gyapjuszövetből 4.55
Egész finom gyapjuszövetből 5.90
A legfinom. és lelegezansabb gyapjuszövetből 7.30
A legf. fekete brazil. peruvien szalon öltönyre 8.90
22 frt helyett.

5000 db legnehezebb plaid kendő csak 5.25
5000 db 30% nagys. legnehezebb utazó plaid legf. minős. öltönygyapjuból csak 5.95

Továbbá
5000 db 12% nagys. legf. gobelin ripsz ág- yterítő drbja csak 2.75
5000 db 12% nagys. legf. virágos ág- yterítő 3.25
5000 db legf. szin. oxford. creton, vagy fin. feh. shiffon, ing bélelt mellé drbja csak 1.35
5000 db legf. zephir, wadapolan, vagy legf. doubl. shiffon ing csak 1.65
2300 db legelőg. fehér szalon ing sima vagy himzett mellé csak 1.85

Kapható SCHILLER L.-nél
a szép menyasszonyhoz SZ.-FEHÉRVÁROTT
898 **Csomagolás ingyen!**
Videki rendelvények azonnal és legpontosabban teljesíttetnek.

Az első és legnagyobb török törülköző-gyár legközelebbi nagy liquidációja alkalmával a gyártmányok óriási mennyiségét vásároltam meg és csak **3 frt 50 kr.-ért küldök 12 db török törülközőt**

CH. KANN General Exportation
BÉCS, II., Leopold assé Nr. 11.

Az általános közkeveltségben részesült mohai **ÁGNES** forrás hazánk egyik legszénsavdúsabb **SAVANYUVIZE**

kitűnő szolgálatot tesz főleg az emésztési zavaroknál s a gyomor- és idegrendszer bántalmain alapú bajlában. Általában a víz mindazon köröknél kiváló figyelmet érdemel, melyeken a szervi élet támogatása s az idegrendszer működésének fölfokozása kívánatos.

Borral használt a már is kiterjedt kedveltségnek örvend.

Forrásleírások kívánatra ingyen szolgáltatnak. Friss töltésben mindenkor kapható **ÉDESKUTY L.**

m. k. udv. szállítónál, Budapest, Erzsébet-tér 7.
Ugyazintén minden gyógyszerárban, fűszerkereskedésben és vendéglőben. 6104

BILINI SAVANYUVIZ!
Legkiválóbb képviselője az alkalikus savanyuvizeknek, (33.6339 szénsav. natron 10,000 részben) mint gyógyforrás évenként növeli elismert jó hírnevét s azonkívül a legkít. diatetikus italt képezi.

PASTILLES DIGESTIVES DE BILIN
(Bilini emésztési cukorkák)
biztos szer mindennemű emésztési zavarok ellen, mindig friss minőségben van készletben a főraktárban

ÉDESKUTY L.
m. k. udv. szállítónál, Budapest, Erzsébet-tér 7.
Kapható azonkívül minden gyógyszerárban, fűszerkereskedésben, szállodában és vendéglőben. Pastilles de Bilia a legtöbb gyógyszerárban és gyógyszerár kereskedésben. 986

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

UTAZÁSOK KÖNYVTÁRA.

(Szerkeszti a Magyar Földrajzi Társaság.)

II. KÖTET: A ZAHARÁTÓL AZ ARABÁHIG UTAZÁS EGYPTOMBAN ÉS PALESTINÁBAN

Irtá **ASBÓTH JÁNOS.**

Jeruzsálem, az olajfák hegyéről tekintve, nagy képpel, s számos a szöveg közé nyomott fametszettel.

Ára füzve 2 forint 40 krajczár o é.

TARTALOM:

Első rész: Egyiptom.

I. Az „Espero” fedélzetén. Budapesttől Triesztig. — Egy magyar festő. Ristori. Triesztől Corfüig. — Tajképek az Ión tengerről. Corfü. Ithaka. Zante. — Cap Matapan. Mare morto. — Candia. Goza. — Capt. Burton. Társalgás Chináról.

II. Alexandria. Az első keleti tájkép. — A kaiszák Chináról.

III. Kairó. Utcai élet. — Az antik és a modern Alexandria. — Cleopatra túje. — A frank typus. — Pompejus ostroma. — Bevonulás szamáron. — A Gésziréh kertje. — Az arab városok. — Izmailia. — Eszbekeh. — A Subra-sétány. — Népek és fajok. — El-Gijusi.

IV. Kairói mesetek. Kazr-el-Ain. Az utagó derisek meeséje. A mohammedán mysticismus. A száikr. — A kalifák és a mamelukok sirjai. Egyiptom a kalifák és mamelukok alatt. Az arab építész. — El Azhar, az arabok egyeteme. A legrégibb és legnagyobb egyetem. A rivakok. Az ulemak főnöke. A liván. A tanmódszer. A mohammedán tudomány. A Korán. Az arabok a művelődés élén. A hanyatlás. Az elemi oktatás. A nyelvtan. Hittan és jogtudomány. Scholasticismus.

V. Látogatás a khedivnél. Az uralkodó család. A khediv. — VI. Kairói magyarok.

VII. Fantazija, Mi a fantazija? — Rhapsodok. Énekesek. — Az ének és a sémiták. — Az utcai előadások és a közép. — A táncosok.

VIII. Viatagi kirándulás. A sivatag. A Mokattam. A kövült erdő.

IX. Helipolis. Egyiptomi földművelés. A nagy bírtok. A földadó. A fellákh. 5000 éves eke. Galambtrágya. Csatornázás és öntözés. A Nilus. Három aratás. Állattenyésztés. A Mária-fa. A nap város. Az obelisz.

X. A gízai piramisok. Omar sejk és a gízai beduinok. — Cheops piramisa. — Megnézés. — Mik a piramisok? — A piramis-irodalom. — A piramis belseje. — Kafr-falva.

XI. A sphinx. Abul-hol, a borzalom atyja.

XII. Memphis. A piramisok sora. — Bedrasen. — Memphis nyomai. — Ptáh temploma. — A régi Memphis és Menez. — A király-listák. — A hieroglyphák. — Az vallási eszmék fejlődése és az egyiptomi mythologia. — Fetisimusz, állat- és napimádás, polytheismus, pantheismus, monotheismus. — Memphis és a monophysiták. — Memphis pusztulása.

XIII. Zakhára. Zakhára. — A necropolis. — A lépcsős piramis. — Mariette és háza. — Az Apis-sírok. — Ti sírja. — A hieroglyphák.

XIV. Szíut. Felső-Egyptom fővárosa. — Konzultáusi ügynökünk. — Az amerikai iskola Arab háztartás. — A bazár. — A kopt püspök és a koptok. — Rauf és Hasszan basa. — Egyptom és Abyssinia. — Az antik Lykopolis. — Beduin költészet.

XV. A szezi csatorna. Zagazig. — A régi Bubastis. — Az édesvíz-csatorna. — Gozen országa. — Izmailia. — A nagy csatorna. — Története. — Statisztikai adatok.

Második rész: Palestina.

I. A „Vesta” fedélzetén. Port-Szaid. — A kikötő. — A vihar. — Hajótörések.

II. Bejrút. A város és a tájkép. — A Libanon. — A régi Berytos Augusta Felix. — A bejrúti nök. A bazár. Drúzok és maroniták. — A maroniták és az iszlámok. — Egy régi ismerős.

III. Jaffa. A világhírnév. — Monarchiák és Szaloniki. — Az Euphrát-vásút. — A szentföld kikötője. — Jaffa. — A konzul nyemcs. — A német templárusok. — Török basák. — Kávéházak és a piac. — Jaffa kereskedelme és története. — A népfaj. — Filiszteusok, assyrok, zsidók.

IV. Jeruzsálem. Keleti utazás. Sárón síksága. — Az egyiptomi betörések. — Dászár. — Lydda. — Ramle és a régi Arimathia. — A földközi tengernek és az ázsiati pusztaságnak növényzete. — Emausz. — Báb-el-vádi. — Oláhul beszélő arab. — Az abesszinyai király miniszterelnök. — Abu Gós. Középkori feudáliszmus a XIX. században. — Nebi Szamvil. — Jeruzsálem.

V. Jeruzsálem. Az eszmények városa. — A tájkép. — A város jelleme. — A lakosság. — A vallási fanatizmus.

VI. Jeruzsálem. Az esztrak záradékház. A hospitiumok. — Aron és Mózes Hornstein. — Az esztrak záradékház és főnöke. Gróf Caboga.

VII. Jeruzsálem. A szent sír temploma. Az elötér és kápolnája. — A barang-torony. — A porták. — A kenet köve. — A világ közepe. — Az épület dispositója. — Története. — A szent sír. — A latin templom. — A katólikok. — Szent-Ilona kápolnája. — Golgotha. — A szent helyek hitelessége.

VIII. Jeruzsálem. Az abesszinyai klastrom.

IX. Jeruzsálem. A haram-es-serif. Via dolorosa. Birket Iszraín. Báb-el-Azshát. — A szent terület. — Kubbet-esz-Szakhra. — Moriah hegye. Salamon temploma. — El Aksza. — A föld alatti üregek.

X. Jeruzsálem. A síralom fala. A mohrebín városrésze. — Salamon templomának külfala. — A zsidók síralma.

XI. Arabok és Beduinok Kelet, a múltnak tükré. — A társadalom fejlődési fokozatai. — Foggyver és művelődés. — Török és arab. — Az ottomán uralom consistentiája. — Középkori és modern állam. — A nemzetiségi kérdés az iszlámban. — A szultán és a mekkai főserif. — Az arab faj fejlődésének és fegyverelhányára. — A semita faj és a theokratia. — Zsidók és beduinok. — A semita individualismus. — Az államfentartó erő hiánya. — A különböző beduin törzsek és szervezetük. — Vagyonsz. életmód. — Harcz és háború. — Verhosz. — Rablások a Jordánban. — Előkészületek a sivatag-útra. — A khuvve.

XII. Jerikóba. Bethania. — Lázár sírja. — Az utolsó forrás. — Az arab ló. — A Jordaei méz-hegység. — Ehbé a sivatagban. — A moabi hegység és a holt tenger. — A Judaeai völgye. — Jerikó hajdan és most. — A Ghór. — Tropikus növényzete.

XIII. A Jordán és a Holttenger. Világítási tünetek. — Teve-gulya. — A Jordán. — Vándor beduinok. — Az arabok. — A Jordán és a záradékok. — A fehér síkság. — A Holttenger. — Szadoma és Gomorha. — Lynch expedíciója.

XIV. A jundaei sivatag. Geológiai alakzatok. — Beduin táborok. — Beduin földművelés. — Mária-Szába, zárdavár a sivatagban. — Szent-Szabás. — A zárdá története. — Zárdá-élet. — Modern anachoréták. — A Kidron völgye holdvilágnál.

XV. Bethlehem. A betlehem-i völgy. — Boáz völgye. — Bethlehem. — A betlehem-i barátok. — Sinai apáca. — A Mária-templom. — A templom és a felekezetek. — Krisztus születési helye. — A tej-barlang. — Rákhel sírja. — Hazafelé.

MÖSSMER JÓZSEF
vászon- és fehérenemű-raktára a „Menyasszony”-hoz.
Budapest, Koronaherczeg- s zsbárus-utca sarkán 12,
(báró Orczy-féle ház.) 6411

Ajánlja legnagyobb választékban legjobb minőségű rumburgi, irlandi, creasz, takács és ágytelő-vásznait, asztalteritéket, ágyneműt, törülközőt, kávékendőt, erépe- és java-takarót, asztalkendőt és terítőt, len- és battisz zsebkendőket, chiffon, chirling, oxford, ingzöveket, szines ruhaperkál, angol zellere, ruha-pique, brillantin szattin legújabb mintákban. Pique- és tricé-takarók, függönyök, ágyszegélyek (Gimpen) és hímzett esikok; továbbá női, úri és gyermek-fehéreneműk vászon és chiffonban, u. m.: ingek, nadrágok, mellények, alszoknyák, lepedők párnák, hímzett és sima ágyszegélyek, harisnyák, lábyuk, kezekök, izzadság-felzivő és erépe-mellények és nadrágok. Müncheni előnyomatot tárgyak kereszt-hímzése, s mindenféle más czikkeit. — Magyarhoni gyártmány nehéz damaszt, asztalneműk és törülközőkben. — Menyasszonyi kelengyel legpontosabban összeállítatnak és legjobban és legolcsóbban, ugyanint megrendelések póstat utánvét mellett leggyorsabban eszközöltenek. — Leszállított árjegyzék f. é. április 1-től, úgyint minták kívánatra ingyen. — A lenneműek valódiságáért kezkeszkedik a czég.

A balatonfüredi fürdő-idény
május 20-án nyitattik meg.

Balaton-Füred enyhe és egyenletes légköri viszonyánál és kitűnő jabsavó- tartozatánál fogva különösen ajánlható: **idült légszűrő és tudóvész-alkalmak**; égvényes, sós szénsavas vasas forrásai, hideg és meleg szénsavas fürdői, gőzfürdő s a női és férfi uszodával ellátott balatonfüredi fürdője; gyenge emésztés, idült gyomor- és bélhurut, hasi pozsza, máj- és lép-bajok, aranyér és női bántalmak ellen; továbbá vérszegénység, sápkór és görvélkórnál, általános gyengeség, gerincegység és idegbántalmaknál.

Rendszeres szőlő-kúra szeptember 1-én kezdődik.

Díszes gyógyterem, elegans étterem, terrasse, kávécsarnok, fűdött sétány, jó zenekar és szimfóniások, bál, tombola, jó restaurató — Károli vezetése alatt — szép és kényelmesen burorított lakások, posta és távirati hivatal, jól rendezett gyógyszertár. A szobák ára június 15-ig 30% olcsóbbak. B-Füredre vonatkozó ismertetések kaphatók minden könyvkereskedésben és a tündöben. B-Füred rövid vázlatra kívánatra ingyen megküldetik.

A közlekedés vasúton Budapestről — naponként kétszer — Bécs és Kanizsától Siófokig, innen a Balatonon át 3 óra alatt a „Kisfaludy” gőzhajóval történik; vasúti síson-jegyek 33% kedvezményvel, ezenkívül ünnep- és vasárnapokat megelőző napon Budapestről B-Füredre és vissza 3 napra érvényes jegyek féláron kaphatók.

A fürdő-intézet rendlő-főorvosa: Dr. Huray; urad. orvos: Gemáhl. Lakás- megrendelések Eszi László igazgatóhoz intézendők B-Füredre. A b-füredi ásványvíz-raktár Budapestben **Édeskuty L.** m. kir. udv. ásványvíz-szállítónál; s kapható még **Emmerling** és **Rabsch** fűszerkereskedésben.

(Utánnomat nem díjaztatik.) 983 **A fürdőigazgatóság.**

Vérszegénység, sápkór- láz, étvágyhiány, ideggyengeség ellen általánosabban legjobbnak ismert gyógyszer a TOKAJI CHINA-VAS BOR.

mely az orsz. egészségügyi tanács javaslatára belügym. engedéllyel látlatott el. Kéremes ízű, kitűnő étvágyat gerjeszt, s a gyenge, sápadt nőnek és gy. akéknél gyorsan hoz a meg az erőt, elevenséget és egészséges arcszínt.

Forrák. Budapest, Kálvin-tér, Magy. korona Gyógyszertár, honnan póstat utánvét mellett is kapható. — Raktárak nagyobb vidéki gyógytárakban is vannak. — Minden üveg aláírásunkkal van ellátva. Situpa és Krieger.

Koritnicai gyógyfürdő
Liptómegeye, rózsahégyi vasutállomás.

Évad-megnyitás május 15-én.

Ásványvíz-gyógymód, fenyő-fürdők, jabsavó, hidegvíz-gyógymód. Elsőrendű gyógyhely gyomor s májbetegségek, aranyeres bántalmak, zih és tüdőlegdág, sápkór, női betegségek és idegesség ellen. — Gyönyörü fekvésénél fogva kitűnő időző hely **üdülő betegek** számára. — Posta- és távirat-állomás. — Az elő- és utó-évkadban: május 15-től július 1-ig, s augusztus 15-től szeptember végeig teljes ellátás lakással együtt naponként 2 forintba számítatik. — Menet-térít jegyek 33% árleengedélssel minden nevezetesebb vasúti állomásnál válthatók.

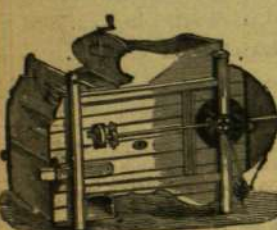

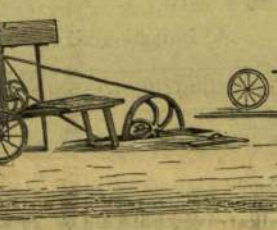
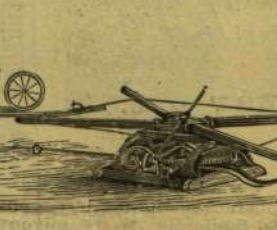
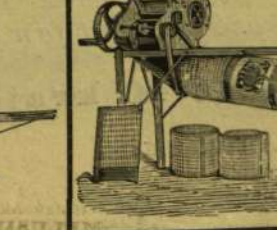
Fürdő-orvos: **Dr. Ormay József.** 974

Ásványvíz-források: **Édeskuty L. Emmerling** és **Rabsch** Budapest; **Lavotta Besztercebánya**; **Makovicsky Rózsahégy.**
Mindem bővebb tudósítással szolgál **a fürdő-igazgatóság.**

RANSOMES, HEAD ÉS JEFFERIES
FŐÜGYNÖKE
GROSSMANN J.
BUDAPESTEN

GROSSMANN ÉS RAUSCHENBACH
ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁRA
BUDAPESTEN

A nemzeti-gyógyászati ügytársulatok által megvizsgált, és kitűnő alkalmazható sága végett a magas cs. kir. magyarországi helytartóság által engedélyezett

Köszvényvászón
mindenfélre köszvény, csú, Rheuma, insztagatás, mell-, gerinczajdalmak, keresztcsont-fájás (Hexenschuss) lábköszvény stb. ellen.
Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettőserejű 2 forint 10 kr.

Dr. Hufeland híres orvos gyógytani műveiben így szól: Két haj létezik, melyek ellen a gyógytan haszaltalan kutatótt eddig gyógyzóval bíró szer után, e hajok a fejest és köszvény. Ezeknek óvszere a könyvny-vászón által felülve van.

Dr. BURON PÁRISI ÁLTALÁNOS SEB-TAPASZA
mindenfélre sebek, gennyedések és daganatok ellen. — Egy kisöcsög ára a használati módjával együtt 70 kr., kisebb kisöcsög 35 kr. Postán küldve 10 kr. többlet. Valószínű Postán egyszor csak TÖRÖK JÓZSEF ut. gyógytársulatban, Király-utca 12. sz. — Debreczenben: Rothschneck ut. gyógytársulatban. — Szombathelyen: Pálffy Ferenc ut. gyógytársulatban. — Mohácsban: Jézsevicz Károly. — Kolozsvárt: Wolf és Hintz gyógytársulatánál. — Eger: Köllner gyógytársulat. — Szegeden: Weigler Gyógy és Kovács gyógytársulat. — Temeváron: Johner és Tarcsay gyógytársulat. — Magyarváradon: Molnár gyógytársulat. — Pécsen: Pócsóczy Gy. — Nagy-Szeben: Schneider. — Székesfehérvár: Diebálla Gy. — Gyógytársulat: Vozary gyógytársulat. — Szigetváron: Ehrenfeld W. — Miskolc: Újházy gyógytársulat. — Brassó: Kugler. — Arad: Tones és Társa. — Oravica: Knoblauch gyógytársulat. — Belgrád: Dilber gyógytársulat. — Ujvidék: Grossinger gyógytársulat. — Zágráb: Milbach gyógytársulat.

KÁVÉ
jeles fajok, friss, illatos, nem festett 4 1/2 kilós csomagokban postán utánvétellel, váms- és bérmentesen, per 1 kiló, Netto.

CEYLON, gyógy, finom zöldes — — — — — 1.98
MANILLA, gyógy, világos zöld — — — — — 1.65
CEYLON, fin., kék 1.70
MOCCA, arab, finom 1.84
MOCCA, africa. — — — — — 1.54
CUBA, nagysz. zöld 1.80
MENADO, aranyss., finom — — — — — 1.60
JAVA, zöld, erős — — — — — 1.36
DOMINGO, válogat. 1.40
SANTOS, szép, erős 1.30
RIO, szép, tiszta ízű 1.30
JAMAICA, erős, jó 1.14

R. MATYI TRIEST.

A Franklin-Törölat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4. szám) megjelent és minden könyvtárnak közzel:

REICHENHALLI FÜRDŐ Hiv. megny. máj. 15-én.

Legnagyobb német égjáji gyógyhely a bajor magas Alpsek között. Sós, anyalágos és fenýtü-kivonat-fürdők; kecskesavó, tehéntej, alpesi növényedvek, mindenféle ásványvíz friss töltésben, légmóztani készülék, belégzési termék, párló müvek, szóforrások, gyógytornaszat. Kiterjedt parkültetvények fűdött sétányokkal, közeli fenýördők és Arnyas sétány minden irányban. — Naponkint 2 hangverseny a fürdő zenekara által, olvasó szobák. Vasuti és távúda-állomás. — Kimerítõ tervezeteket küld a kir. fürdő-biztosító.

Legjobb magyar-német **LEVELEZŐ** és üzleti tanácsadó, vagyis gyűjtémény a polgári életben elforduló mindenféle levelezéseknek és iratoknak.

Szerkesztő: **KARÁDY IGNÁCZ**
Kilenczedik kiadás.

FARKAS ELEK
LEGJABB SZERKEZTETŐ
MAGYAR LEVELEZŐ és HAZI ÜGYVÉD.
XI javított kiadás.
Ára füzve 80 krajczár.

A sikerült személyes menekülés Amerikába okozta, hogy a Varpa-féle török törülköző-gyár összes gyártmányai árverés útján eladtak, ennél fogva alig említésre méltó összegért,

Csak 3 frt 50 krajczárért tizenkét törülközőt
12 darab török törülközőt, azaz csak 3 frt 50 kr-ért lehet kapni, míg a készletben tart.

E törülközők minden egyes darabja külön van hajtogatva, vörös bordúrral és rojtokkal ellátva, frottírozásra alkalmas. Ha megmondjuk, hogy lehetőség szerint már a munkáján is került anyagjába, mint amennyi az összes törülközőkért számítottak, akkor bizonyára minden ügyes gazdasszony és minden gondos családára sietni fog ily törülközőket hoztatni, amél is inkább, minthogy 6 törülközőből álló próbaküldemények is küldetnek 1 frt 75 kr-nyi árban, mind a 6 törülközőért készpénzben, vagy utánvétel mellett.

Gyors megrendelés az óriási keresletnél fogva ajánlatos. 909

Czim: Fabrik's Depositeur türk. Handtücher
WIEN, Ring, Christinegasse Dr. Spitzer palotájában.

GLEICHENBERG Arany érem. Páris 1878.
gyógyhely Stájerországban.
Egy órai kocsit a magyar nyugati vasút Feldbach állomásától. Évad kezdete május 1-én.

Alkalmas-mariatikos és vas-savas források, kecskesavó, tej, fenýtü- és ásvány-só-kezelések, szénasavas fürdők, acél-, fenýtü- és édesvíz-fürdők, hidegfürdők és melegvíz-gyógyfürdők.

Gleichenbergi és johanisbrunn ásványvizek, valamint forrás-törzések kaphatók minden ásványvíz-kereskedésben, ugyancsak a forrás-igazgatóságnál Gleichenbergben; hová a tudósítások és megrendelések lakások és kocsikra nevez, is intézendők. 903

A TITOK, mely családban már közel 50 éve őrzöttetik: a hatásában felülmúlhatatlan MELUSINE hajnövesztõ kenõcs készítése. 958

Ezen hajkenõcs, mely a budapesti vegytani kísérleti intézet vegytan-professzora Liebermann Leó ut által megvizsgálva, jónak találta, török, gyógyhatásos, tökéletesen ártalmatlan szerekbõl van készítve. Altaga még a leggyengébb hajtalaj is megerõsítettik, a haj a késõ aggkorig természetes üdéségben megtartatik, megóvatik az idõelõtti megöszüléstõl. A fejkorpát tökéletesen eltávolítja, a fejbõrt tejfehéréig tisztítja, s ez által számtalan fejbetegségnek elejét vevõ lehet kapható. — Egy tégely ára frt 1.50, az úrea tégelyek a teli tégelyek vételénél 15 kr-ával visszavaltanak. — Vidéki megrendelések postautánvétel mellett pontosan teljesíttetnek.

MELUSINE fogpor, tiszta növényi alkotásból készített, a fogaknak fényes fehéréget kölcsönöz, fogkövet, valamint a száj minden kellemetlen szagát eltávolítja. Különbösen beteg fogaknál nem eléggé ajánlható, ugyanis edzi a foghúst, megõriz fájalmaktól, sõt a gyuladást által már fekete fogakat is meggyógyítja idõvel. A ki csak egyszer kísérlette meg „Melusine” fogporomat, azt bizonyosan más ilyenmû készítményeknél nagyobbra fogja becsülni. Egy doboz ára 50 kr. o. é. Két doboznál kevesebb nem küldetik.

A védjegy különösen megfigyelendõ.

Nyujsuk a szerencsének jobbunkat!
500,000 márka nyereményt is g kedvezõ esetben a legújabb hamburgi nagy pénzsorsjáték mely a magas kormány által jóváhagyott és biztosított.

Eme újabb játék-tervezet elõnyös berendezés abban áll, hogy rövid pár hó lefolyása alatt 7 sorozatban 46,600 nyereménynek kell hiteltõrni, ezek között vannak nyeremények esetleges 500,000 r. márka, illetõleg

1 nyeream. a m. 300,000	21 nyeream. a m. 10,000
1 nyeream. a m. 200,000	50 nyeream. a m. 5,000
2 nyeream. a m. 100,000	100 nyeream. a m. 3,000
1 nyeream. a m. 90,000	223 nyeream. a m. 2,000
1 nyeream. a m. 80,000	6 nyeream. a m. 1,500
1 nyeream. a m. 70,000	515 nyeream. a m. 1,000
1 nyeream. a m. 60,000	869 nyeream. a m. 500
2 nyeream. a m. 50,000	26830 nyeream. a m. 145
1 nyeream. a m. 40,000	összesen 17,965 nyeremény
1 nyeream. a m. 30,000	a m. 30, 150, 124, 100, 94,
8 nyeream. a m. 15,000	67, 40, 20.

Ezen nyereményekbõl az elsõ osztályban 4000 sorozattal ki 157,000 m. összegben. — Az 1. oszt. nyeremény 50,000 m. tesz a 2-ikban 60,000, a 3-ikban 70,000, a 4-ikben 80,000, az 5-ikben, 90,000, a 6-ikban 100,000, 7-ikben azonban esetleg 500,000, illetõleg 300,000 800,000 stb. márka esetlek. — A nyereményhúszok tervezetleg hivatalosan vannak megállapítva. — Ezen magy, az állam által biztosított pénzsorsjáték legközelebbi nyereményhúszához 1 egyes eredeti sorsjegy csak 6 m. vagy 3.50 frt o. é. 1 negyed — — — — — 90 kr. o. é.

Mindenem megbitások, a pénz beküldése, postautón frétés vagy az összeg utánvételé mellett az állam legbiztosabb teljesíttetnek, mindenki az állam címzettel elutalt eredeti sorsjegyet tõlnek saját kezükbe kapja.

A megrendelésekhez a szükséges hivatalos tervezeteket ingyen mellékeljük, melyekbõl egy a nyeremények beosztásáról és illetékérõl, mint szintén az illetõ betétek is megkötõk és minden huzasi után érdeket felénknek felhívás nélkül megküldjük a hivatalos huzasi lapjainkat. A hivatalos tervek elõre megküldjük megkötõk és sorsjegyek bérmentes, és késznek vannak nem letétek esetében a sorsjegyet az öszegnek visszafizetésé mellett huzasi elõtt visszavenni. A kifizetések tervezetleg pontosan s az állam jóvállátással történnek. Csoporsorlatok mindig a szerencse kegyelmei volt és érdeket felkeltõk, gyakran a legnagyobb nyereményt frétetik ki, többek között 250,000, 100,000, 80,000, 60,000, 40,000 stb. márkával Egy ily, a legrosszabb alapokra tekintet felvételével elõrelátó hatólag mindenütt a legkisebb részre lehet hiteltõrni szánítani s legkisebb nyeremény, hogy minden megrendelést megkötõk és sorsjegyet megrendeléseket már is minél több, de mindenesetre 6. é. május 15-ike elõtt egyenesen hoznak beküldeni.

Kaufmann és Simon bank- és váltó-üzlete Hamburgban.

U. i. Ezzel közzéteszünk nyilatvánkat az eddig megkötõkötött bízalomat, s midõn eme újabb sorsjáték készülete a részvevõre felhívók, ezentel is isyekenki fogunk, általános pontos és lellésen teljes kifizetését által igen tisztelt érdeket felénk teljes megrendeléseket kiérdemeln. 6355 A fentebbiek.

Hald! Lásd! Csodáld!
Csak 2 frt 80 kr.
egy **inga-óra**
ébresztõvel és riadó-szerkezettel, finom diófa keretbe foglalva, ingával és bronz súlyokkal.

Ez elõnyökön kívül ez óra még azon megfizethetlen tulajdonságokkal bír, hogy sõtét éjjel számlapja világít fölõtte csodaszép, violaszínû, búvészû szép világító fényben s ezen intenzív világítási erõért **10 évi kezesség** vállalatik. — Száz meg száz vesszõ, kik ez órát látták és megvették, mintegy meglelték igazéve ezen, mely soha nem létezett

hihetetlen olcsóság által.
Kötelelességértüleg figyelmeztetünk minden olvasót arra, hogy mióta órák egyáltalában léteznek, hasonló, fölõtte praktikus és hihetetlen olcsóság még nem fordul elõ, mert

csodálkozzál, kedves olvasó!
mily kellemes, mily megkapó, ha éjjel az ember felébred s a nélkül, hogy a gertya meggyujtatnák, az óra búvészû magikus világító fényben, barátságosan ragyog feléd s legsötétebb éjszakáink idején is pontosan, egy percze, egy pillanatra megmutatja, hogy hány óra van; épen így ébreszt ez óra, ébresztõ készülékével, bármely tetszés szerinti idõben.

A legtöbb családban, legtöbb hivatalban ezen óra valószínűleg nélkülözhetetlen, sõt mi több, házi baráttá vált s küldönd belõle, míg a készlet tart (még 1240 darab van rakatúrunkon) 2.80 kr. csekély öszegnek készpénzben beküldése, vagy utánvétel mellett.

Postai vagy távirati megrendelések a következõ cím alatt küldendõk

Vereinigte Uhren-Depôt,
Wien I. Ringstrasse Ecke der Christinegasse Nr. 2

Olvassni!
A „Pillanat alatt nyomó” (Németül szab. 14190. Cs. kir. osztr. szab. ezet. kitünt.-érem és okmány) az egyetlen szabadközött, nyomdafestékekkel másoló készülék. Százaz eljárással, saját nekül, majd-nem korlátlan mennyiségû, egyenlõen éles, sötétfeke (v. sötét) egy-egy-hetetlen levonatokat készít, melyek egyenként is az egész világ postakötevényében mint nyomtatványok díj-kezelésnyben részesülnek. A „Pillanat alatt nyomó” felülmúl minden eddigi másoló készüléket: a hecto-, auto-, polygraph stb. efféléket. Készülékét 2 nyomó felülettel 18.50 márkától fölõbb. Tervezetek, bizonyítványok, a saját ítéleti és eredeti levonatokat azonnal ingyen bérmentve kitétan, Szászország. 748

STEUER & DAMMANN.

Royal Thridace Veloutine-szappan
és a **VIOLETNEK**
TOILETTE-SZAPPANA
(Ajánlva a leghíresebb orvosok által)
Rendkívüli elõnyei
ötven évi tapasztalat által
KI VANNAK PHODÁLVÁ.
VIOLET
225, rue Saint-Denis, PARIS

CAPILLINE
uján feltalált szer a fejpikkelyek és a hajak kihullása ellen
VIOLET, 225, rue St-Denis, PARIS

Magyar czipó s csizma-gyár és rakár
Budapest, sütõ-utca.
Károlykaszárnya bõr-3-ik szám
Braun M. W.
ajánlja

Nõi topán regatta erős zergebõrbõl, szõgezett kettõs talppal, magas lágyes vagy szesz sárossal, pom-magyar divat — — — — — frt 2.2
Nõi topán magas csuggal szõgezett, kettõs talppal, finom bránul. erossgrin vagy zergebõrbõl, sötét mûbõl készült — — — — — frt 2.80
Ferfi topán regatta angol vagy magyar divat erős vikszos vagy zergebõrbõl szõg. kett. talppal frt 2.1
Ferfi topán magas csuggal eross-vikszos vagy zergebõrbõl háromszoros szõgezett és sötét talppal — — — — — frt 2.7
50 cm. magas szesz-csizmák vikszos vagy lagura bõrbõl háromszoros szõgezett és erõs t talppal frt 9.
Videki megrendelések utánvétel mellett pont an küldetnek.

Arjegys-kele kvantára küldetnek.

1883. **BUDAPESTI** 1884.
CZIM ÉS LAKJEGYZÉK
A BEJELENTÉSI HIVATAL HITELES ADATAI ALAPJÁN.
Harmadik évfolyam, 1883—1884.
BUDAPEST FŐVÁROS TERVAJZÁVAL.
Ára füzve 5 frt, vászonba kötve 5 frt 80 kr.

TARTALMA: I. Utczák, utak és terek lajstroma a régi utca-nevek megjegyzésével. — II. Házjegyzék. (Belterület és külterület). — III. Hatóságok, intézetek, egyletek stb. — IV. Ipar-és kereskedelmi czimjegyzék. — V. Lakjegyzék. — VI. Hirdetések.

SÜRGÖNY!
Épen most érkezett a következõ fontos sürgöny:
Hatóságilag bezárattott haláleset miatt a gép-szövõgyár, ugyanaz el lesz adva, árusítsa el az összes nõi nagykendõket bármily áron. A gyár gondnoka.
Vonatközállással főnebbi sürgönyre, van szerencsém ezennel tudósítani, miszerint 977

6800 darab nagy graziella nõi kendõt, tavaszi és nyári
melyeket a gyártól eladás végett átvetttem, a következõ rendkívül olcsó áron, azaz **csak 95 kr-ért**
mondó: egy nagy graziella nõi kendõt csak 95 kr-ért, mindenképen, a míg a készlet tart, eladok. Még nem létezett!

Ezen szándú kendõket minden hölgy ismeri a Graziella-kendõk neve alatt, s így nem szorulnak további ajánlatra; miután azok a főnebbi ritka eset, valamint a rendkívüli, hihetetlen olcsó ár folytán õnmagukat ajánlják.

Ezen nagy nõi kendõk kiválóan tartós, szingzad graziella-gyapjuból vannak szõve, és rojtokkal ellátva; pompás színekben és francia, igen divatos árnyalatokban keresztelvé, ugymint vörös, fehér, szürke, drap, szék, török, barna, fekete, kecskes minden árnyalatokban, kék és szivárvány-színek és azok, a míg a készlet tart, készpénzre vagy utánvétel mellett szállítanak.

Ha valaki egy valóban olcsó, nélkülözhetetlen kendõt akar, forduljon a leggyorsabban az alábbi czimhez; mert a graziella-gyapjú és a munkabér majdnem annyiba kerülnek, mint a mi az egész kendõért számítottak. Nékülözhetetlenek a kendõk minden hölgynek, utozni, házi, sétá, fürdõ, kerti, mezsei és erdei, valamint utazási alkalmakra. Czim:

Einzige Filiale der Tücher-Weberei
in Wien, Innere Stadt, Kolowrat-Ring Nr. 9.

MÜLLER J. L.
ILLATSZER- ÉS PIPERE-SZAPPAN-GYÁROS
GYÁR: RAKTÁR:
VII. ker., Rottenbiller-utca 36. szám a., saját ház. BUDAPEST, IV. Koronaherceg-utca 2. sz., a „Virágkirálynõhoz”
ajánlom saját gyártmányú illatszeremet és pipere-szappanaimat, egy nagyban eladóra, mint a t. fogyasztó közönségnek posta útjáni rendelésre. — Az általam készített:

MÜLLER J. L.-féle POMPADOUR CREME.
Ezen szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodaszépüet késõ aggkoráig fõnn tudta tartani, anélkül, hogy az öszegnekõrt ártott volna, általam eredeti tiszta anyagban állítottatik elõ, s azt a tisztult hõgyzõrõlagnak a leghatásosabban ajánlhatom. Egy tégelylyel 1 frt 60 k.

„IXIA LYS” illatszer, mely illatának kellemessége és tartóssága által tünik ki; fazonja 1 frt 1.50 és 3.

CARBOL SZAPPAN.
Dr. Leihoske József kir. tanácsos és nagy. kir. egyet. lektor ur nekem kitünt bizonyítványt azért küldtõz, mert ragályos betegségek ellen és fertõtlenõlõ hatással bír s a bõrkórtásokat eltávolítja. Drnja 40 kr., 3 drb dobozban 1 frt 10 kr.

POUDRE DE SERAIL
legfinomabb arcpor.
Ez a Poudre de Serail, melyet én feltalált, valóban kitünõ és nemében pártatlan, mert nem csak az arcon láthatatlan és tartós, de egyezsmind rendben használhatók ártalmatlanul által az arcra oly különös jólköny hatást gyakorol, a minél meg eddig semmiféle arcporral nem tapasztaltam, mely kiváló tulajdonságait jövõben mint kedves arcporomat kizárólag fogom használni és meg vagyok gyõzõdve, hogy fölülmúlhatatlan jószágért általános elismerésnek fog örvendõni.

A Poudre de Serail fehér, róza és sárge színben kapható. Egy doboz ára 60 kr. és 1 frt.

Minden itt fel nem említett pipere- és illatszer, valamint mindennemü pipere-eszköz nálam nagy választékban kapható. — Postai megrendelések utánvétel mellett pontosan teljesíttetnek.

Arjegyeket kívánatra bérmentve küldõk.
Minden cikk ezen bejegyzett védjeggyel van ellátva, s valódiságát az bizonyítja. Fentebbi gyártmányok részben az alábbjegyzett elárulítóknál kaphatók:

Arad: Tones F. és társa s „fekete kutyá-ban, és Horvay Mátias, Elias Armin.
Bonyhádk: Kramolnik József.
Buda: Hunyady: Fáy Vilmos.
Hajdu-Böszörmény: Ray Lajos.
Békás-Csaba: Varsány Béla, Badics Elek.
Béassó: Bismarck Frigyes.
Csongrád: Perzsay Sándor.
Debreczen: Mihályovits István, Göttele Nándor, dr. Rothschneck Emil.
Eger: Lengyel G. gyógytársulat.
Eger: Busz Lajos, Köllner Lórincz.
Eperjes: Schmidt Károly.
Esztergom: Nitter F. és társa.
Gyógytársulat: Votari Tamás, Baruch József.
Győr: Horváth Ignác.
Hatvan: Sperlich József.
Hód-Mész-Vásárhely: Kiss Gyula.
Hód-Mész-Vásárhely: Fülöp Pál.
Kassa: Hegedüs Lajos, Mogyoró Gusztáv, Jermay Károly, Quirfeld K.
Kaposvár: Kecskés Trivadar, Augustin Agoston, Laipczig Gyula, Babochai K.

Kalocsa: Horváth Károly.
Kecskemét: Szódi S.
Kecskemét: Molnár János, Katma Zs. gy.
Kolozsvár: Csupó Sándor, Wolf J., Biró J.
Komárom: Kirchner Mihály.
Léva: Böhmman Ede.
Lónca: Pichler Lajos.
Lugos: Vártes Lajos gyógytársulat.
Maros-Vásárhely: Binder Károly.
Miskolc: Grünwald Ede.
Mór: Tóth: Borhás István, Spett Deszõ.
Nagy-Atád: Pfisterer Károly.
Nagy-Becskerék: Mencer Lipót.
Nagy-Kanizsa: Bachrach J. H., Sommer J.
Nagy-Tetya: Harsány József és fia.
Nagy-Kikinda: Brettner Ernõ.
Nyírvárad: Unterkircher Ferenc, Huella M., Schön Miksa, Molnár Lajos.
Nyíregyháza: Harsány József és fia.
Nyíregyháza: Korányi Imre, Szepkõ Alfr.
Ocskás: Sperlich Ignác.
Orrova: Freyler Ignác.

Pécs: Zach K., Czerta Ignác.
Pozsony: Bauer Gyula.
Sárvár: Várady László Gyógytársulat.
Segervár: Schuster Frigyes.
Selmecsk: Sántaky Ferenc.
Szabadka: Gálly Gyógytársulat.
Szarvas: Pichler Lajos.
Szathmár: Dr. Lengyel Márton, Böszörményi J., Bössin József.
Székesfehérvár: Szekerák és Hornyánszky, Csikós Endre, Diabó Gyógytársulat.
Szeged: Aigner L., Baross Károly, Feil-mayer Antal, Kovács Albert, Gál és Madár.
Szeged: Salamon Armin.
Szentes: Várady László Gyógytársulat.
Szombathely: Frankl és Ledofsky, Rudolf.
Szécsenk: Gursky Ferdinand.
Temesvár: Steiner F., Jaramiez Mihály.
Topolya: Harsány József.
Tócsa: Millmann Géza.
Zalaegerszeg: Hollós József.
Zombor: Michelli Gyula.
Zólyom: Steg Lajos.

ASSICURAZIONI GENERALI

Nyeresség- és veszteség-számla az A mérleghez (1882.)

A tétel neve	Bevételek			A tétel neve	Kiadások		
	frt	kr	frt		frt	kr	frt
1. Díjtartalék a múlt évről:				1. Visszontbiztosítási díjak:			
a) tüzbiztosítás	1671400.15			a) tüzbiztosítás	2155000.17		
b) szállítmánybiztosítás	58158.52			b) szállítmánybiztosítás	373839.18		
		1729058.67	1729058.67	c) jégbiztosítás	600747.76		
2. Tartalék oly károk fejében, melyek 1881. decz. 31-én még függőben voltak:				2. Károk:			
a) tüzbiztosítás	437032.13			a) tüzbiztosítás kifiz. károszsek frt 2,577,876.94			
b) szállítmánybiztosítás	70762.90			tart. még ki nem fizet. károk fejéb. * 569,340.66			
c) jégbiztosítás	25551.30			b) szállítmánybiztosítás			
		533346.02	533346.02	tart. még ki nem fizet. károk fejéb. * 150,148.79			
3. Díjak a törlesztés levonásával:				c) jégbiztosítás kifiz. károszsek frt 1,365,548.89			
a) tüzbiztosítás	6164135.21			tart. még ki nem fizet. károk fejéb. * 5,756.86			
b) szállítmánybiztosítás	862662.13			3. Díjtartalék 1882. deczember 31-én még folyó biztosításokért:			
c) jégbiztosítás	2280901.11			a) tüzbiztosítás	1738119.04		
		9316758.34	9316758.34	b) szállítmánybiztosítás	81801.50		
4. Kötvényültek:				c) jégbiztosítás			
5. Törlesztendő kifizetelmek:				4. Az év folytán fizetett prövók:			
a) Értékpapírok kamatai	7699.05			a) tüzbiztosítás	60527.15		
b) Állam- és más értékpapírok kamatai s osztalékai	109233.56			b) szállítmánybiztosítás	36098.08		
c) Kamatok váltószámlákból, folyó számlákból és ágló	64187.44			c) jégbiztosítás	164608.33		
		241092.68	241092.68	5. Kiszámlált költések:			
Összesen	11866879.07	241092.68	12107972.35	a) tüzbiztosítás	601549.83		
				b) szállítmánybiztosítás	61803.37		
				c) jégbiztosítás	144077.49		
				6. Adók és illetékek:			
				a) tüzbiztosítás	167042.53		
				b) szállítmánybiztosítás			
				c) jégbiztosítás			
				7. A nyugdíj és előleg pénzár kamatai	10491.54		
				8. Kétes követelések leírása	11813.81		
				9. Leírás a leltárból	3192.35		
				Nyeresség	220115.22		
				Összeg	11866879.07	241092.68	12107972.35

Nyeresség- és veszteség-számla a B mérleghez. Életbiztosítási osztály. (1882.)

A tétel neve	Bevételek			A tétel neve	Kiadások		
	frt	kr	frt		frt	kr	frt
1. Múlt évi díjtartalék:				1. Visszontbiztosítási díjak			
le: díjtartalék az átadott visszontbiztosításokra	239071.11	15449275.99	15449275.99	2. Esedékes biztosít. eszközölt fizetése			
2. Tartalék függő károkért	2196880.39		394379.94	halálra szóló biztosításokért	118301.62		
3. Díjbérelt megjelölésre szóló biztosításokra	454280.67			megelőre szóló biztosításokért	633168.08		
(újraértékelésre szóló biztosításokra)	92108.56			Járadékokért	120088.46		
4. Kötvényültek				Levonva a visszontbiztosítások fejében:			
5. Díjtartalék visszontbiztosításokra	41425.03			3. Kötvényültek visszontbiztosításokért	229003.06		
6. Előlegesen fizetett kamatok:				a) tüzbiztosítás	27000.00		
a) Jelszolg. követelések kamatai	150745.96			b) szállítmánybiztosítás	236303.06		
b) Értékpapírok kamatai	10756.90			c) jégbiztosítás	287137.75		
c) Állam- és más értékpapírok kamatai	250793.99			4. Díj-és költ.-Halálra szóló biztosítás			
d) Kamatok folyó számlák alól	57983.57			megelőre szóló biztosítás	1089856.58		
e) Az ingatlanok tiszta jövedelme	245751.01			1882. szám. Járadék biztosítás	492581.05		
f) Életbiztosítási kötvényekre adott előlegek kamatai	103502.41			Összesen	16779340.46		
g) Kamatok váltószámlákból, folyó számlákból és ágló	103502.41			Levonva a kiegészítési részletet	16779340.46		
Összesen	828536.65	661410.98	661410.98	5. Orvosi díjazás	1703337.05		
Levonva a tartalék rendezés jutalékát	661410.98	167125.07	167125.07	6. Prövók	37048.67		
marad	167125.07			7. Költések	197629.96		
				8. Adók és bílyeg	287971.98		
				9. Az évi díjt. a biztosítottak nyereségyrészes	346481.18		
				10. Kamatok a nyereségyrészes biztos. javára	70881.18		
				11. Kamatok a tartalék biztosítások javára	195709.00		
				12. Leírás kétes követelésekért	4287.75		
				13. Leírás a leltárból	10284.48		
				Nyeresség	10284.48		
				Összesen	3192.35		
				Összesen	1807992.29	307886.33	1915878.62

Az ASSICURAZIONI GENERALI vagyonállása 1882. deczember 31-én.

VAGYON	A			B			Összesen		
	forint	kr	forint	kr	forint	kr	forint	kr	
1. A részvényesek biztosított adólevelei	1837500		1837500		3675000				
2. Ingatlan bírtok (minden tehertől menten):									
a) városi telkek	447242.01		7630840.10						
b) földbírtokok gazdasági felszereléssel leltár szerinti	3067398.09								
c) 1881. decz. 31-én még el nem adott gazdasági termékek a társaság földbírtokaiból	82904.30		82804.30						
3. a) kölcsönök a társaság életbiztosítási kötvényeire	1774454.50								
b) Aktív életbiztosítási és jelszolg. által biztosított, a felek halálkor visszafizetésre kötelezett	66482.53		1846887.63						
4. Kamatos, jelszolg. által biztosított kölcsönök ingatlansokra a jelszolg. osztályba tartozók kivételével (alapban. l. cikk)	2549673.27		2549673.27						
5. Kölcsönök letételezett állam- és más értékpapírokra	147096.10		389034.83						
6. Állam- és más értékpapírok (A. melléklet)	3990319.47		4034826.30						
7. Váltók a társaságon	538216.94		538216.94						
8. Előlegek a jelszolg. osztály részére	429878.82		429878.82						
9. Pénzes folyó számlák különböző bankoknál és hitelintézeteknél	258212.01		1954080.75						
10. Kiegészítő részlet a törlesztési és vezemeni igazgatóságok pénztárában	40106.15		10717.69						
11. Kiegészítő részlet a főkép pénztárában	106030.24		13367.18						
12. Maradvány a visszontbiztosítások számláiból	595134.74		10854.30						
13. az eladott földjainak számláiból	896887.45		307931.41						
14. az A. mérleg folyó számláiból	144841.80		144841.80						
15. a) Adósság különböző címeken alól	447443.69		382817.17						
b) Letételek biztosítás és kezesség gyanánt	49810		269310.15						
16. Díjtartalék átadott visszontbiztosításokra életbiztosítási soknál	269310.15		269310.15						
17. Biztosítók a társaság összes kivételében, elegendő táblák, papír és nyomtatvány az összes rakományban	28730.22		28730.22						
18. Törlesztendő jutalékok a törlesztendő költségek			57460.45						
Összesen	17,250,199.23		8,665,606.67		22,915,805.90				

Az Assicurazioni Generali központi igazgatósága:

Dr. Maurogonato I., Baró Mompurgo József, Baró Ralli Ambr., Segré V., Dr. Calabi R., Goldschmidt L.

A vezérigazgató: Marco Besso.

Magyarországi vezérigazgató: Budapest, Dorottya-utca 10. szám, az intézet saját házában.

18-ik szám 1883.

BUDAPEST, MÁJUS 6.

XXX. évfolyam.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt

POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 féltévre ... 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt

SCHULZE-DELITZSCH.

(1808-1883.)

Sok százézer, sok millió embernek, egy egész néposztálynak van oka hálával gondolni arra az emberre, kinek neve e sorok fölött áll s kinek elhunytáról április 29-én értesíté a világot a berlini táviró. Egy nagy és nevezetes társadalmi problémának, a munkásosztály sorsa javításának, élete biztosításának, értelmi és erkölcsi emelésének volt szentelve egész élete, s azok között, a kik, ha más utakon is, de ugyan arra a célra törekedtek, alig van egy is, ki törekedésében annyi kézzelfogható sikert tudott volna fölmutatni, mint ő.

Schulze-Delitzsch Armin 1808. augusztus 29-én Delitzschben született, hol atyja polgármester volt. A jogi tanulmányok befejezése után 1841-ben bíró lett szülővárosában. 1848-ban a porosz nemzetgyűlésbe képviselőnek választván, a balközéphez csatlakozott s azon év november havában azzal a merész határozati javaslattal lépett föl, hogy a nemzetgyűlés tagadja meg az adót. Az 1849-ben szétoszlott kamarának is tagja volt.

1850-ben alapítá szülővárosában az első „előlegező egyletet”, megindítva ezzel azt a hatalmas mozgalmat, mely egyre nagyobb körökben hódított s nevét a társadalom nagy jóltevői közé iktatá. E mozgalom vezetését ő tartá kezében; a német előleg-egyletek központi irodájának 1859 óta ő volt vezetője, 1861-ben pedig ő volt ügyésze az általános szövetkezetnek s egyuttal kiadója a német fogyasztási egyletek közlönyének.

Schulze-Delitzsch-sel, ki évek hosszu sora óta Berlin közelében, Potsdamban lakott, az utolsó is sirba szállt Németország ama három nemzetgazdasági jelentékeny tekintélye közül, kik 1848 után egy időre elragadták az angoloktól és francziáktól a szociálisztikus mozgalmak vezetését.

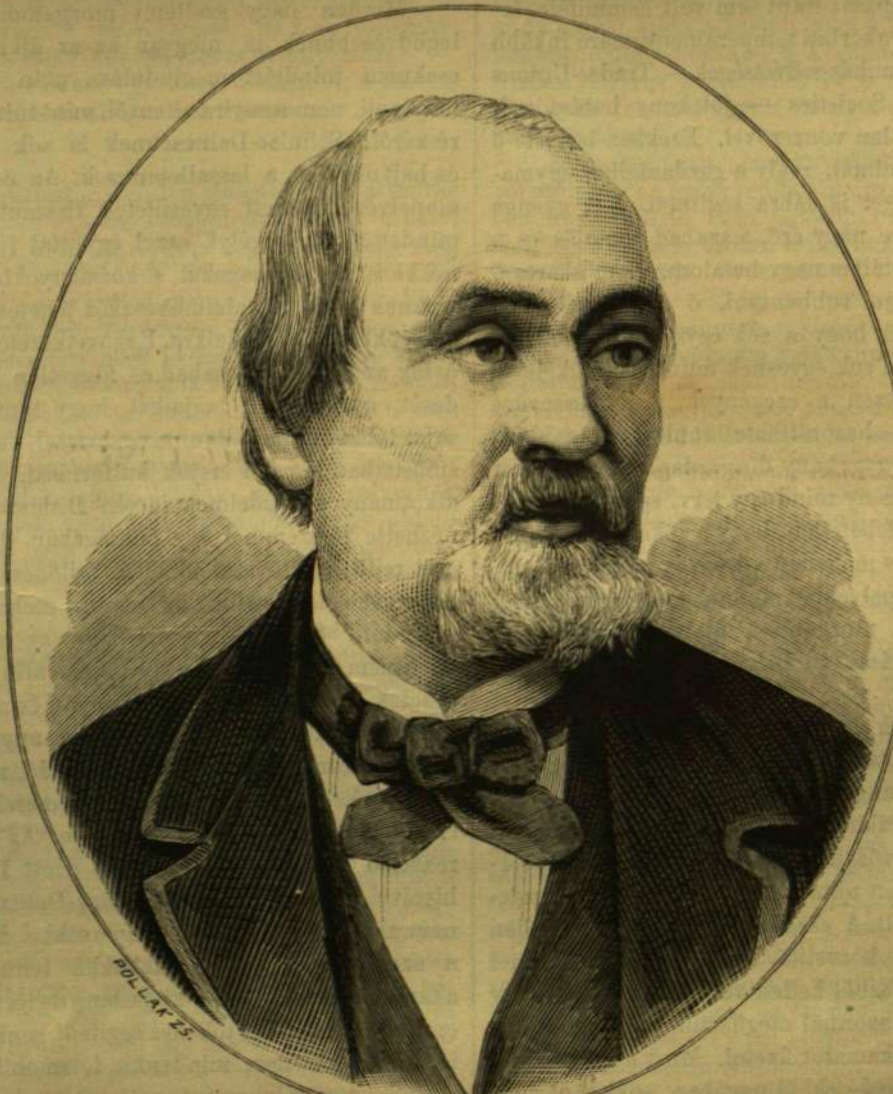
Egyikük, Lassalle Ferdinánd, ki a szociáldemokrata mozgalmat megindítá, ez előtt tizenkilenc évvel, Marx Károly, kinek életrajzát nem régen közöltük, ez előtt néhány héttel hunyt el. Most Schulze-Delitzsch-sel a harmadik is utának költözött.

Schulze-Delitzsch jelentékenyen különbözött két társától, sőt azokkal sokban határozottan ellentétes állást foglalt el. Az ő működése nem volt igazgató, nem volt gyujtogató fákllya,

mely tüzvészét támaszt; inkább a meleg tüzhelyhez hasonlítható, mely sok ezer kézművesnek, munkásnak kereste föl szomorú hajlékát, hogy elűzve onnan a nyomort, barátságos otthon teremtsen s lehetővé tegye a szegény családnak az emberhez méltó megélhetést.

A lassalleianizmus, mely a munkások között állami segítséggel termelő szövetkezeteket, u. n. produktív-asszociációkat kívánt létrehozni, — immár letűnt a napirendről. Mert eszméi éleket ugyan még, de egyetlen nagy alkotása, az Internationale rég széthullott. De a mit Schulze-Delitzsch megalkotott, az él és gyarapodik s folyvást javítva, századokat érhet.

Az a vidék, hol született, terméketlen sívóhomok. De az iparszabadság behozatala sok ezer szegény embert emelt ki nehéz nyomorából. A provinciális kisvárosokban apró műhelyek nagy száma keletkezett, melyek olcsó árukat készítettek a szegény vásárló vevők számára. Delitzsch városa, mint mi nálunk Miskolc, sok csizmadia műhelyéről lön híres, melyekben nem igen kitudó, de igen olcsó s az ottani, többnyire meztelb járó fogyasztó közönség igényeinek teljesen megfelelő csizmát készítettek. Ekkor, a 40-es években, nehéz krízis súlyosodott Európa nagy részére. Silány aratások folytán magasra szökkent a legszükségesebb élelmi szerek ára s

SCHULZE-DELITZSCH.